

SOUHRNNÁ VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

z projektu

Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace

Identifikační kód projektu: VF20152016043

Řešitel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Praha, prosinec 2016

Obsah:

I. Základní údaje o projektu	str.3
II. Popis realizace projektu	str.4
II.1 Užití metody a výzkumný soubor	str.4
II.2 Časový průběh projektu	str.5
II.3 Plánované a realizované výsledky projektu	str. 6
IV. Trestní a sankční politika uplatňovaná v České republice realizovaná po přijetí nového trestního zákoníku	str.7
IV.1 Návrhy na snížení stavu vězeňské populace	str.16
V. Recidiva z pohledu statistických údajů Ministerstva vnitra a Policie ČR	str.24
VI. Recidiva trestné činnosti podle statistických výkazů Ministerstva spravedlnosti	str. 40
VII. Penologické pojetí recidivy	str.45
VIII. Sledování údajů o kriminální recidivě v zahraničí	str.46
IX. Rejstřík trestů jako zdroj dat pro zkoumání efektivity trestní politiky	str. 58
X. Návrh metodiky sledování recidivy na základě údajů z Rejstříku trestů	str.66
XI. Naplnění cílů projektu	str.71

Příloha č.1 Výsledky promítnuté do směrnic a předpisů nelegislativní povahy (H_{neleg}) – Koncepce vězeňství do roku 2025, schválená usnesením vlády České republiky č.79 ze dne 3.února 2016 (jde o výsledky výzkumu promítnuté v části Koncepce VIII. Resocializace propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpěči; str. 119-125)

Příloha č.2 Článek v odborném periodiku (J_{rec}) - Rozum,J., Tomášek,J., Vlach,J., Háková, L.: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. Trestněprávní revue 9/2016, Praha:C.H.Beck, ISSN 1213-5313,str. 209-212

Příloha č.3 Odborná kniha (B) – Rozum,J., Tomášek,J., Vlach,J., Háková, L.: Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy, ISBN 978-80-7338-164-6, IKSP. Praha. 2016

Příloha č.4 Prohlášení Institutu pro kriminologii a sociální prevenci o využití výsledku projektu Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace - VF20152016043

I. Základní údaje o projektu

Název programu: Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015 (BV II/1 – VZ)

Název projektu: Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace

Druh soutěže: VZ - Veřejná zakázka

Identifikační kód projektu: VF20152016043

Řešitel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Řešitelský tým: Mgr. Jan Rozum
PhDr. Jan Tomášek, Ph.D.
Mgr. Lucie Háková
Mgr. Jiří Vlach

Podpůrný tým: Lucie Černá
Marie Kadlečková

Doba řešení projektu: 1. 10. 2015 – 31. 12. 2016

Kategorie VaV: AP - Aplikovaný výzkum

Hlavní obor – skupina: A - Společenské vědy

Hlavní obor: AG - Právní vědy

Předmět projektu: Při výzkumu efektivity trestní politiky uplatňované v ČR, resp. jejího dopadu na stav, početnost a strukturu vězeňské populace, je důležitou otázkou, jak míru efektivity měřit. Informace o případné další trestné činnosti je významným měřítkem úspěchu či selhání jednotlivých intervencí justičního systému. Trestní politika by měla zajišťovat ochranu občanů před kriminalitou včetně omezování recidivy a současně je zapotřebí, aby nevedla k nadměrnému nárůstu počtu vězňů. Mezi základní cíle trestní politiky patří efektivní působení na odsouzené pachatele, aby v kriminální kariéře dále nepokračovali.

Cíle projektu: Cílem výzkumného projektu je vytvoření návrhu systému pravidelného sledování a vyhodnocování recidivy odsouzených osob v České republice. Výzkumný projekt analyzuje dosavadní stav sledování recidivy u nás, vyhodnocuje jeho současný stav a navrhuje nový systém, který dokáže systematicky a dlouhodobě sledovat data o recidivě. Racionální přístup ke kontrole kriminality, založený na systematickém vyhodnocování její účinnosti, se bez těchto dat a jejich hlubších kriminologických analýz neobejde. Nedílnou součástí výzkumu je také analýza zahraničních pramenů a dokumentů k problematice sběru a vyhodnocování dat o recidivě. Data tohoto druhu umožní posuzovat účinnost jednotlivých typů sankcí a mohla by se stát v budoucnu doplňkem například standardních sestav justičních statistik o trestné činnosti. Výzkum byl konzultován s úsekem trestní politiky Ministerstva spravedlnosti a má plnou podporu k realizaci a součinnosti.

II. Popis realizace projektu

V rámci výzkumného projektu jsou jednak popsány a analyzovány hlavní vývojové trendy sankční politiky a návazně vývoje vězeňské populace. V závislosti na tom jsou také navrženy legislativní a koncepční opatření směřující k tomu, aby sankční politika lépe zajišťovala ochranu občanů před kriminalitou včetně omezování recidivy a současně nevedla k nadměrnému nárůstu počtu vězňů. Realizace těchto doporučení by mohla znamenat jak bezpečnostní přínos pro občany, tak ekonomický přínos pro stát. Výzkumný projekt pak dále analyzuje dosavadní stav sledování recidivy u nás i v zahraničí, vyhodnocuje současný stav sledování recidivy a navrhuje nový systém, který dokáže systematicky a dlouhodobě sledovat data o recidivě.

II. 1 Užití metody a výzkumný soubor

Při řešení výzkumného projektu byly použity následující metody:

- analýza zahraničních (především evropských) pramenů k problematice sběru a vykazování dat o recidivě, sekundární analýza výzkumů IKSP v oblasti trestní a sankční politiky realizovaných po roce 2010;
- analýza dosavadního sběru a vykazování dat o recidivě v České republice;
- analýza rozhovorů s odbornými pracovníky Ministerstva spravedlnosti, Rejstříku trestů, kteří participují na sběru dat o trestné činnosti.

II. 2 Časový průběh projektu

V období října 2015 až února 2016 byla činnost zaměřena na analýzu zahraničních (především evropských) pramenů k problematice sběru a vykazování dat o recidivě a dále na analýzu dosavadního sběru a vykazování dat o recidivě v České republice. V tomto období byl též připraven článek na téma Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky, který byl zaslán do redakce časopisu Trestněprávní revue. Článek byl později přijat k publikaci a vyšel v čísle 9/2016. V tomto období byly dílčí výsledky projektu, které se týkaly popisu současného stavu recidivy, poskytnuty Ministerstvu spravedlnosti a byly promítnuty do Koncepce vězeňství do roku 2025, která byla dne 3. února 2016 schválena usnesením vlády České republiky č. 79.

V roce 2016 proběhly rozhovory s pracovníky Ministerstva spravedlnosti a Rejstříku trestů, kteří participují na sběru dat o trestné činnosti. Následně byl zkušebně navržen první návrh systematického sběru dat o recidivě na základě údajů z RT. Návrh systému byl představen vedení úseku trestní politiky Ministerstva spravedlnosti a rejstříku trestů. Stávající systém ISRT neumožňuje další zpracování dat, proto bylo vedením Msp rozhodnuto o předložení investičního záměru modernizace ISRT a vytvoření statistického modulu, který data umožní dále zpracovávat.

Průběžně byly v roce 2016 analyzovány výzkumy realizované v IKSP, které byly zaměřeny na efektivitu trestní politiky uplatňované u nás, včetně jejího dopadu na stav, početnost a strukturu vězeňské populace. Prostřednictvím zjištění z uskutečněných kriminologických výzkumů byly popsány a analyzovány hlavní vývojové trendy sankční politiky (včetně vývoje vězeňské populace) a následně navržena opatření, která mohou přispět ke snížení vězeňské populace. V posledních měsících řešení projektu proběhly závěrečné syntetické práce na souhrnné výzkumné zprávě a byla též připravena monografie Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy.

II. 3 Plánované a realizované výsledky projektu

Výsledky projektu a způsob jejich dosažení je možno popsat následujícím způsobem:

Typ výsledku	Specifikace výsledku dle zadání projektu	Stav k 31.12.2016
H _{konc} – výsledky promítnuté do schválených strategických a koncepčních dokumentů orgánů státní nebo veřejné správy	Dílčí výsledky projektu, které se týkaly popisu současného stavu recidivy, včetně jejího sledování byly poskytnuty Ministerstvu spravedlnosti a byly dále promítnuty do Koncepce vězeňství do roku 2025, která byla dne 3. února 2016 schválena usnesením č. 79.	Splněno (viz Koncepce vězeňství do roku 2025, část VIII. Resocializace propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpěči- str. 119-125, viz příloha č. 1
J – článek v odborném periodiku (časopise)	Článek se zabývá sběrem dat o recidivě. Přináší základní pohled na zahraničí a domácí zkušenosti se sběrem dat o recidivě. Zároveň navrhuje i u nás využití databáze Rejstříku trestů pro zcela nový začátek systematického sledování kriminální recidivy ve vztahu k uloženým sankcím	Splněno (článek s názvem „Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky“ byl přijat publikování v časopise Trestněprávní revue a vyšel v čísle 9/2016 2017 – ISSN 1213-5313, viz příloha č.2
V _{souhm} – výzkumná zpráva	Její obsahem jsou poznatky i data z výzkumného projektu, včetně doporučení pro praxi.	Splněno prezentováno na http://www.ok.cz/iksp/svz.html
B – odborná publikace	Ve formě publikace budou poznatky z projektu vydány v edici Studie Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (umožní široké odborné veřejnosti seznámit se s výsledky projektu).	Splněno (publikace s názvem „Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy“ - ISBN 978-80-7338-164-6), zveřejněná na webových stránkách IKSP na adrese http://www.ok.cz/iksp/publikace.html , viz příloha č.3

IV. Trestní a sankční politika uplatňovaná v České republice realizovaná po přijetí nového trestního zákoníku

Když zhodnotíme u nás období po sametové revoluci, tak za velmi zásadní z pohledu trestní a sankční politiky lze považovat (Marešová & kol., 2016):

- depenalizaci a dekriminalizaci po roce 1989,
- rozšíření škály alternativních trestů po roce 1989,
- velkou novelu trestního řádu a novelu trestního zákona č. 265/2001 Sb., která ovlivnila rozhodování soudů o trestech,
- přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.,
- přijetí nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

Pokud se zaměříme na období po přijetí nového trestního zákoníku, tak lze potvrdit, že v právní úpravě sankcí došlo k výrazným změnám. Na protiprávní jednání je třeba reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech v souladu s pomocnou (subsidiární) úlohou trestního práva v právním řádu a ve společnosti. Trestní právo kodifikované v trestním zákoníku nepovažuje trest pouze za odplatu za spáchaný čin. Vedle naplňování základní ochranné funkce trestní právo usiluje též o sociální reintegraci pachatelů a o zajištění přiměřené satisfakce obětem trestných činů.

Podle důvodové zprávy k novému trestnímu zákoníku nová filozofie trestních sankcí vychází ze zásady depenalizace, kdy jsou stávající trestní sankce (tresty a ochranná opatření) v potřebné míře upraveny a dále jsou koncipovány nové efektivnější alternativní sankce, které jsou formulovány i se zřetelem na přiměřenou satisfakci obětí trestných činů.¹ Bylo třeba změnit hierarchii sankcí a byl kladen důraz na individuální přístup k řešení trestních věcí, předpokládající širokou možnost využití alternativních sankcí k zajištění pozitivní motivace pachatele.

Výrazným rysem nové právní úpravy trestních sankcí, který ji odlišuje od úpravy předchozí, je uplatnění dvou protikladných linií v trestání, vedoucích k hlubší diferenciaci trestního postihu. Na jedné straně se v právní úpravě, v návaznosti na novelizace předchozího trestního zákona, které probíhaly již od roku 1989, projevuje zásada depenalizace spolu se zdůrazněním principu, že trest odnětí svobody je nutno chápat jako ultima ratio sankčního systému (Scheinost, Válková, & kol., 2015). Trestní zákoník tedy pokračuje v linii omezování prostoru

---

¹Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku, I. Obecná část, 2009.

pro ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a dále rozšiřuje možnosti využívání alternativních trestů a hmotněprávních alternativ k potrestání uplatňujících se u méně závažné kategorie trestných činů, tj. přečinů (§ 14 odst. 2 TrZ). Na druhé straně trestní zákoník zpřísňuje možnosti trestního postihu zločinů, a to zejména zločinů zvláště závažných (§ 14 odst. 3 TrZ).

Zákonodárce předpokládal, že se změny projeví pozitivním směrem v uplatňované sankční politice, a to především snížením aplikace krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody a snížením počtu vězněných osob (Tabulka č. 2).

Jenže v případě nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale i po účinnosti nového zákoníku pokračoval nárůst počtu ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody, který započal již v předchozích letech (Tabulka č.1). Tím samozřejmě docházelo i k postupnému zvyšování vězeňské populace (Scheinost, Válková, & kol., 2015; Hulmáková & Rozum, 2012). Tato skutečnost měla samozřejmě i negativní odraz ve struktuře osob ve výkonu trestu odnětí svobody dle délky trestu (Tabulka č. 3).

Hlavní příčinou je posilování trestní represe, které se projevilo i ve zvýšení trestů za méně závažnou kriminalitu (trestné činy krádeže § 205 TrZ, zanedbání povinné výživy § 196 TrZ, maření výkonu úředního rozhodnutí § 337 TrZ) a to i v závislosti na recidivě, což vedlo k výraznějšímu nárůstu nepodmíněných trestů odnětí svobody, a to zejména v trvání od 6 měsíců do 3 let a v prvních letech účinnosti nového trestního zákoníku navýšilo počet vězňů o 2.700 osob (Scheinost, Válková, & kol., 2015). Jelikož jde o nejčastěji páchanou trestnou činnost, tak nebylo překvapením, že se zpřísnění projevilo nepříznivě i ve složení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody podle délky uloženého trestu. Jak uvádí Marešová, od roku 2010 došlo k podstatnému nárůstu osob ve výkonu trestu odnětí svobody s trestem vyšším než jeden rok (Marešová & kol., 2016).

Přihlédne-li se k tomu, že současně působil pomalý „náběh“ nových alternativních trestů, a to především domácího vězení, u kterého to bylo způsobeno především nezajištěním původně s účinností trestního zákoníku předpokládané elektronické kontroly jeho výkonu, a trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, mělo spojení těchto skutečností zásadní negativní efekt, neboť zejména drobná majetková kriminalita, zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání tvoří v České republice dlouhodobě okolo 70 % odsouzené trestné činnosti.

Po přijetí nového trestního zákoníku se zvýšil i podíl odsouzených k trestům nad 15 let, a to v důsledku zpřísnění trestních sazeb u závažných trestných činů.

Podstatný vliv na ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody mělo i určité omezení ukládání trestu obecně prospěšných prací na základě nového ustanovení § 62 odst. 2 TrZ, podle kterého soud trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží, jde-li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody podle § 65 odst. 2 TrZ (viz i úprava u trestního příkazu, kde je nyní nutno ve smyslu § 314e odst. 3 TrŘ si předem vyžádat zprávu probačního úředníka). Negativně je třeba hodnotit i setrvalě nízký počet ukládaných peněžitých trestů (Scheinost & kol., 2013).

Na uvedené skutečnosti zákonodárce reagoval novelou trestního zákoníku č. 390/2012 Sb. tak, že byl zmírněn postih v případě trestných činů zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí. K poklesu nepodmíněného trestu odnětí svobody došlo až v roce 2013, kdy podíl alternativních sankcí - 11% - byl ve sledovaném období od roku 1995 nejnižší. Pokles podílu nepodmíněného trestu odnětí svobody v roce 2013 má souvislost i se změnami ve způsobu rozhodování soudů, tj. nárůstu počtu odsouzených formou trestního příkazu, který souvisel s opětovným nárůstem počtu stíhaných a obžalovaných a tedy i odsouzených osob v tomto roce.

Dalším důležitým faktorem pro sankční politiku resp. vlivu na stav vězeňské populace byla amnestie prezidenta ze dne 1. 1. 2013, č. 1/2013 Sb., která mimo jiné prominula podmíněně odložené tresty odnětí svobody, které nepřevyšují dva roky (amnestováno bylo 80 630 osob). Početně významné bylo též amnestování nepodmíněných trestů do 1 roku (18 627 osob) či obecně prospěšných prací (9 660 osob), a to vždy zároveň s fikcí zahlazení (Marešová & kol., 2016).

Tabulka č.1 Nepodmíněný trest odnětí svobody podle uložené délky jeho trvání 1994 – 2015

Rok	Trest NEPO celkem	Z toho do 1 roku	Přes 1r. do 5 r.	Přes 5 do 15 r.	Přes 15 r.	doživotí
1994	11 125	6 606	4 116	394	8	1
1995	12 552	7 722	4 313	506	11	0
1996	13 375	8 290	4 502	555	26	2
1997	13 933	8 760	4 562	588	20	3
1998	14 656	8 987	4 951	700	17	1
1999	15 340	9 926	4 728	671	11	4
2000	14 114	9 365	4 129	603	15	2
2001	12 533	8 407	3 563	547	15	1
2002	9 659	5 827	3 291	535	2	4
2003	9 797	5 925	3 298	551	22	1
2004	10 192	6 118	3 516	539	13	6
2005	10 253	6 429	3 264	542	14	4
2006	9 997	6 320	3 126	535	14	2
2007	9 871	6 549	2 833	485	4	0
2008	10 255	6 923	2 856	466	8	2
2009	10 419	7 144	2 781	488	3	3
Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb.						
2010	11 818	7 685	3 631	487	15	1
2011	11 733	6 944	4 265	485	39	1
2012	11 602	6 680	4 388	505	29	5
2013	8 579	4 694	3 332	511	42	2
2014	9 568	5 664	3 333	520	51	1
2015	9 531	5 710	3 284	486	51	4

Zdroj: statistické ročenky kriminality Msp

Tabulka č.2 Přehled o počtu osob odsouzených a o uložených trestech v letech 1994 – 2015

ROK	Počet všech odsouzených	NEPO trest	PO trest	Obecně prospěšné práce	Peněžitý trest	Domácí vězení
1994	51 931	11 125 21,4 %	33 554 64,6 %	-	5 648 10,9 %	-
1995	54 957	12 552 22,8 %	35 724 65,0 %	-	4 978 9,1 %	-
1996	57 974	13 375 23,1 %	37 020 63,9 %	725 1,3 %	4 734 8,2 %	-
1997	59 777	13 933 23,3 %	37 190 62,2 %	1 600 2,7 %	4 703 7,9 %	-
1998	54 083	14 656 27,1 %	33 059 61,1 %	1 776 3,3 %	2 634 4,9 %	-
1999	62 594	15 340 24,5 %	38 188 61,0 %	3 215 5,1 %	3 370 5,4 %	-
2000	63 211	14 114 22,3 %	35 617 56,3 %	7 084 11,2 %	3 571 5,6 %	-
2001	60 182	12 533 20,8 %	32 817 54,5 %	8 835 14,7 %	3 324 5,5 %	-
2002	65 098	9 659 14,8 %	34 942 53,7 %	13 424 20,6 %	3 500 5,4 %	-
2003	66 131	9 797 14,8 %	35 676 53,9 %	13 592 20,6 %	2 941 4,4 %	-
2004	68 443	10 192 14,9 %	36 162 52,3 %	13 031 19 %	2 913 4,3 %	-
2005	67 561	10 253 15,2 %	37 302 55,2 %	12 512 18,5 %	2 682 3,9 %	-
2006	69 445	9 997 14,3 %	41 864 60,3 %	12 273 17,7 %	2 685 3,9 %	-
2007	75 728	9 871 13 %	43 548 57,5 %	12 496 16,5 %	4 558 6 %	-
2008	75 761	10 255 13,5 %	42 157 55,6 %	11 193 14,8 %	5 307 7 %	-
2009	73 685	10 419 14,1 %	40 488 54,9 %	11 240 15,2 %	5 270 7,1 %	-
Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb.						
2010	70 651	11 818 16,7 %	44 403 62,8 %	7 420 10,5 %	3 461 4,9 %	114 0,2%
2011	70 160	11 733 16,7 %	45 783 65,3 %	6 514 9,3%	3 078 4,3 %	228 0,3%
2012	71 471	11 602 16,2 %	45 675 63,9 %	8 094 11,3 %	2 847 4 %	398 0,6%
2013	77 976	8 579 11%	57 465 73,4%	6 746 8,6%	2 491 3,2%	177 0,2%

2014	72 825	9 568 13,1%	50 203 68,9%	7 962 10,9%	2 569 3,5%	159 0,2%
2015	65 569	9 531 14,5%	43 802 66,8%	7 702 11,7%	2 343 3,6%	130 0,2%

Zdroj: statistické ročenky kriminality Msp

Tabulka č. 3 Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2009- 2015

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
do 3 měsíců	437	351	319	258	64	115	160
od 3 do 6 měsíců	2 155	1 881	1 693	1 391	402	823	1 188
od 6 do 9 měsíců	1 797	1 673	1 621	1 523	564	993	1 395
od 9 měs. do 1 roku	2 985	3 149	3 309	3 142	953	1 926	2 785
od 1 do 2 roků	4 121	4 279	5 013	5 253	3 609	3 759	4 099
od 2 do 3 roků	2 354	2 480	2 737	2 863	2 710	2 704	2 866
od 3 do 5 roků	1 895	2 056	2 236	2 411	2 466	2 476	2 615
od 5 do 7 roků	1 090	1 057	1 093	1 123	1 140	1 203	1 281
od 7 do 10 roků	1 238	1 246	1 223	1 197	1 138	1 195	1 208
od 10 do 15 roků	1 034	1 014	998	944	901	863	839
Nad 15 roků	218	226	259	280	308	328	366
Doživotí	38	37	40	44	46	48	48
Celkem	19 374	19 449	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850

Zdroj: statistické ročenky GR VS

Pokud se detailně zaměříme na vymezení hlavních příčin nárůstu počtu vězněných osob po přijetí nového trestního zákoníku, tak jejich vyčerpávající výčet přináší ve svých výzkumech Scheinost a Marešová (srov. Scheinost, Válková, & kol., 2015; Marešová & kol., 2016). Podle těchto autorů lze mezi zásadní příčiny zařadit:

Nenaplnění hlavního cíle trestního zákona - depenalizace

V právní úpravě trestních sankcí došlo k výrazným změnám, přičemž zákonodárce předpokládal, že se tyto změny projeví pozitivním způsobem v uplatňované sankční politice. Snížení počtu nepodmíněných trestů, resp. snížení vězeňské populace, se po přijetí nového trestního zákoníku neprojevilo. Po účinnosti trestního zákoníku pokračoval, a to výrazněji, nárůst počtu ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody, který započal již v předchozích letech. Tím samozřejmě docházelo i k postupnému zvyšování vězeňské populace. V souvislosti se zpřísněním trestních sazeb v novém trestním zákoníku bylo možné pozorovat i změny ve struktuře uložených nepodmíněných trestů dle jejich délky a také jejich podílu na celkovém počtu odsouzených osob. Tato skutečnost měla samozřejmě odraz i ve struktuře osob ve výkonu trestu odnětí svobody dle délky trestu, a to především k podstatnému nárůstu osob ve výkonu trestu odnětí svobody s trestem vyšším než jeden rok.

Zpřísnění postihu u zvláště závažných zločinů a především zpřísnění postihu recidivy u skutkových podstat frekventovaných trestných činů

Nárůst podílu nepodmíněného trestu odnětí svobody na celkovém počtu odsouzených osob po přijetí nového trestního zákoníku a změny v jeho struktuře v závislosti na délce jeho uložení, do velké míry souvisí se zpřísněním skutkových podstat, zejména zpřísněním postihu recidivy u skutkových podstat některých velmi frekventovaných trestných činů. Konkrétně jde trestný čin krádeže, zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Odsouzení za §§ 205, 196 a 337 tvoří zhruba polovinu ze všech odsouzených osob (v roce 2014 odsouzeno celkem 72 825, z toho za výše uvedené trestné činy odsouzeno 37 432 – 51,1%). Není proto překvapivé, že zpřísnění skutkových podstat se nakonec nepříznivě projevilo ve zvýšení počtu osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Jak se negativně projevilo zpřísnění postihu recidivy u trestného činu krádeže (§ 205 odst. 2), a to ve struktuře uložených nepodmíněných trestů dle jejich délky, ukazuje následující Tabulka č. 4). Je jasně vidět, že po přijetí nového trestního zákoníku došlo ke zvýšení podílu nepodmíněných trestů odnětí svobody v rozpětí od 1 do 5 let, a to právě u skupiny odsouzených za recidivu. Následkem toho dochází k přetěžování vězeňského systému odsouzenými za bagatelní majetkovou kriminalitu (v těchto případech jde velmi často o opakované drobné krádeže).

Tabulka č. 4 Odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (podle délky trestu) za trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) a podle § 205 odst. 2 (tzn. v případech speciální recidivy pachatele)

Rok	Odsouzeno osob	Trest NEPO celkem	Z toho do 1 roku	Přes 1r. do 5 r.	Přes 5 do 15 r.
2008	6 348	3 082	2 597	469	16
2009	4 683	2 259	1 904	340	15
2010	5 232	2 870	2 146	706	18
2011	6 203	3 489	2 327	1 153	9
2012	7 528	3 854	2 607	1 228	19
2013	6 828	3 145	2 065	1 065	15
2014	8 609	3 669	2 462	1 190	17
2015	6 560	3 389	2 299	1 066	22

Zdroj: databáze Ministerstva spravedlnosti CSLAV

Dlouhodobé neřešení problematiky recidivy

Recidiva odsouzených představuje i u nás vážný problém. Do výkonu trestu odnětí svobody se opakovaně vracejí osoby se zkušeností z výkonu dřívějšího trestu. Po přijetí nového trestního zákoníku došlo k postupnému zvýšení podílu osob ve vězení se zkušeností s dřívějším výkonem trestu odnětí svobody až na 71% v roce 2013; (2014 - 69%, 2015 – 66%). Osoby s kriminální minulostí a zejména vězeňští recidivisté tvoří rozhodující část vězeňské populace. Počet odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody, u kterých jde zároveň o jejich první odsouzení v kriminální kariéře, se v posledních letech pohybuje okolo 10- 12%.

V České republice jsou nejčastěji recidivisté trestně stíháni za krádeže, zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí, ohrožení pod vlivem návykové látky, podvody, úmyslné ublížení na zdraví, loupeže a výtržnictví. Z výzkumů dále vyplývá (k tomu blíže Marešová & kol., 2011), že nejčastěji recidivují osoby, jejichž první odsouzení spadá mezi 15. a 18. rok jejich věku, což potvrzuje oprávněnost spojování kriminální recidivy s raným věkem spáchání prvních trestných činů v životě jedince. Platí tedy, že většina pachatelů, kteří zahájí své delikventní chování v raném věku, kriminální dráhu opouští mnohem později než ti, kteří zahájili kriminální kariéru až v dospělosti. Motivace recidivistů v majetkové kriminalitě není nijak komplikovaná a souvisí převážně s potřebou získání finančních prostředků na pokrytí dluhů, zabezpečení rodiny, ale především na uspokojení vlastních potřeb, včetně nutnosti si opatřit drogy, alkohol. Často nemají funkční rodinné zázemí, nemají kde bydlet, nepracují, jsou obtěžkáni vysokými dluhy a u většiny z nich platí, že případné opětovné uvěznění není pro ně dostatečnou hrozbou bránící jim ve spáchání nového trestného činu. Třeba u skupiny odsouzených, opouštějících vězení, se za nejrizikovější období pro případnou další trestnou činnost považuje prvních 6 měsíců po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a maximum recidivujících pachatelů se dopouští nového trestného činu v průběhu 3 let po propuštění, k tomu blíže (Marešová & kol., 2011). I zahraniční výzkumy recidivy obecně ukazují, že nejpříznivější prognózu, a sice nezávisle na trestném činu a délce trvání trestu, vykazují z odsouzených ti, kdo mají trvalou pozitivní rodinnou vazbu, stálé bydliště a vysoké šance integrace v povolání. Jestliže naproti tomu chybějí některé z těchto znaků nebo dokonce všechny, zvyšuje se riziko recidivy. Proto nezávisle na způsobu výkonu trestu, odsouzení se stálým bydlištěm a trvalou rodinnou vazbou recidivují méně. Z výzkumů, provedených v IKSP (např. Rozum, Kotulan, & Tomášek, 2008) dále vyplývá, že mezi největší překážky resocializace odsouzených patří: **nemožnost nalézt zaměstnání - nezaměstnanost odsouzených, finanční problémy, resp. obecně značná zadluženost odsouzených (včetně dluhů za náklady z výkonu trestu, za náklady trestního řízení, neschopnost platit náhradu škody poškozenému), návrat do závadného prostředí, opětovné páchaní trestné činnosti, neochota změnit styl života, nedostatek či ztráta motivace k resocializaci, ztráta bydliště, rodinného a sociálního zázemí, velmi nízký počet resocializačních programů zaměřených na podporu zaměstnávání či nalezení vhodného bydliště, nedostatek spolupracujících institucí.**

IV. 1 Návrhy na snížení stavu vězeňské populace

Domníváme se, že ke snížení vězeňské populace mohou přispět opatření, která jsou popsána v kriminologických výzkumných projektech v oblasti trestní a sankční politiky, které byly realizovány v Institutu pro kriminologii a sociální prevenci po roce 2010 (k tomu blíže Marešová & kol., 2016 nebo Scheinost & kol., 2014).

Řešit trestnou činnost recidivistů, včetně řešení problematiky postihu recidivy u trestného činu krádeže dle § 205 odst. 2 TrZ

Je potřeba vzít jako realitu fakt, že role orgánů činných v trestním řízení v předcházení recidivě je velmi limitovaná. Na pokračování v trestné činnosti pachatele působí celá řada faktorů - osobnostních i sociálních. Snížení počtu recidivujících pachatelů představuje celý komplex opatření, která souvisejí zejména s realizací sociální a trestní politiky státu. Domníváme se, že státní orgány by měly koordinovat boj proti recidivě. Velmi vhodné by bylo vytvoření modelu spolupráce mezi obcemi, úřady práce, zaměstnavateli a vymezení jejich role při sociální a pracovní integraci osob se záznamem v Rejstříku trestů. Dáváme ke zvážení, zda nezavést týmy pro resocializaci pachatelů (analogicky k existujícím týmům pro mládež) – pravidelné setkávání zástupců vězeňské a probační služby, soudů, úřadu práce, sociálního kurátora, manažera prevence, zástupců NNO, státních zástupců, policistů apod). Domníváme se, že výměna informací je nutný předpoklad provázanosti péče o odsouzené.

Jsme přesvědčeni o tom, že je potřeba zintenzivnit přípravu skupiny odsouzených, kteří opouštějí vězení. Při přípravě na jejich výstup zajistit základní orientaci vězně, jak a kde jednat s kurátory, úřady práce, s čím se obracet na sociální pracovníky, jak řešit závislosti, rodinné a manželské problémy, kde a kdy naleznou bezplatnou odbornou pomoc. Z hlediska případné recidivy, je zapotřebí věnovat pozornost propuštěným osobám zejména v prvních měsících po propuštění, kdy je nutno zavést a uplatňovat intenzivní systémová opatření. Lze uvažovat o vyčlenění specialistů z řad sociálních kurátorů, kteří by se věnovali právě této skupině osob (cośi jako krizová intervence). I takový detail, jako je zajištění včasné pomoci lidem propuštěným o víkendu, v návaznosti na návštěvu sociálního kurátora a pomáhající organizace, může být velmi důležitý.

Plně doporučujeme významné posílení odborného personálu ve věznicích. Bylo by žádoucí i doplnění typů programů zacházení dle detekovaných rizikových faktorů recidivy (např. jak získat práci, jak vyřešit dluhy, snížení agresivity v chování, podpora rodičovské odpovědnosti,

zvýšení odpovědnosti vůči obětem, motivační programy k léčbě závislosti atd.). Programy zacházení realizovat po standardizovaném a objektivním zhodnocení rizik a potřeb odsouzených.

I přes výše uvedená doporučení na snížení recidivy pachatelů trestné činnosti doporučujeme ke zvážení návrh, zda by nebylo vhodné novelizovat ustanovení § 205 odst. 2, a to s ohledem na zpřísnění postihu této samostatné skutkové podstaty v novém trestním zákoníku. Na přísnost postihu upozorňuje i část respondentů z řad soudců a státních zástupců, a to v rámci výzkumu sankční politiky, uskutečněném v IKSP v roce 2013 (Scheinost & kol., Sankční politika pohledem praxe, 2014). Respondenti navrhují zmírnění postihu recidivy u trestného činu krádeže, a to ve smyslu snížení resp. zrušení spodní hranice sazby 6 měsíců. O takovém zmírnění lze uvažovat, i když by zřejmě nemělo výraznější vliv na rozšíření ukládaných alternativních trestů. Umožnilo by sice ukládat recidivistům trest odnětí svobody kratší šesti měsíců, ale ukládání takových trestů je obecně považováno za problematické. Z našeho pohledu by soud mohl spíše individuálněji zvažovat potřebnou délku nepodmíněného trestu, a to vzhledem k okolnostem případu a osobě pachatele.

V této souvislosti upozorňujeme na to, že v souvislosti s vytvořením registru přestupků (tedy podstatně lepším přehledem u uložených přestupcích), lze predikovat zvýšení počtu odsouzených osob za trestný čin krádeže podle § 205 odst. 2 TrZ.

Zabývat se dekriminalizací trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 196 TrZ

Statistické údaje celkem jasně ukazují, jak je trestný čin zanedbání povinné výživy frekventovaný a jak jednak zatěžuje orgány činné v trestním řízení a jak se odráží ve vězeňské populaci (viz Tabulka č. 5 a 6). Po přijetí nového trestního zákoníku došlo k mírnému nárůstu osob trestně stíhaných za tuto trestnou činnost a v posledních čtyřech letech se podíl odsouzených za § 196 pohybuje nad 13% ze všech odsouzených osob.

Podle našich zkušeností z výzkumů provedených v IKSP je u tohoto trestného činu vysoký počet recidivujících pachatelů, a to bohužel i těch, kteří mají již zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody. U těchto pachatelů dochází jak k selhání trestní represe, tak k selhání výchovného efektu. Je potřeba zdůraznit, že pobytem ve vězení se u drtivé většiny odsouzených ztrácí možnost výdělků a pouze narůstá jejich dluh na výživném.

Podle našeho názoru je nutné zamyslet se u přečinu zanedbání povinné výživy nad tím, zda porušení těchto občanskoprávních vztahů dosahuje takové společenské nebezpečnosti, která by potřebovala ochranu trestním právem (Sklenička & Rozum, 2014). Zákodárce by si měl odpovědět na následující otázky, a to zda je vhodné sahat po prostředcích trestního práva, pokud může být konflikt vyřešen prostředky mimotrestními. Zda opravdu existuje veřejný zájem na vedení trestního řízení v situaci, kdy konflikt (nezaplacené výživné) lze řešit v soukromoprávní oblasti a zda je účelné zahlcovat trestní soudy obrovským množstvím obžalob.

Výzkumy ukazují, že případná dekriminalizace má podporu i mezi soudci a státními zástupci (Scheinost & kol., 2014). Podle našeho názoru se v tomto případě prostředky trestního práva, v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe, řeší jednání, které by stačilo důsledně řešit občanskoprávní cestou. Dekriminalizaci však nelze provést bez toho, aby nebyla nalezena cesta k oprávněným nárokům vyživovaných osob prostřednictvím civilního práva (třeba formou zálohování výživného státem a posléze vymáhání dlužnickovy pohledávky státem).

Pokud by se nepřistoupilo k dekriminalizaci trestného činu zanedbání povinné výživy, doporučujeme zvážit legislativní úpravy, které by alespoň částečně zmírnily postih za tento trestný čin, a to např. omezit trestnost pouze na jednání, které mělo škodlivý následek. Lze předpokládat, že by tím došlo ke snížení počtu zahájených trestních stíhání, a tím i k výrazně nižšímu počtu odsouzených.

Tabulka č. 5 Počet osob ve výkonu trestu odnětí svobody za trestný čin zanedbání povinné výživy

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1 278	1510	2 063	1 659	772	992	1 286

Zdroj: statistické ročenky VS

Tabulka č. 6 Odsouzení k nepodmíněnému trestu k trestnému činu zanedbání povinné výživy

Rok	Celkem odsouzeno za §§ 213/ 196	Počet odsouzených NEPO §§ 213 /196
2002	6 296	727
2003	6 854	810
2004	7 512	919
2005	7 174	946
2006	7 120	998
2007	6 066	914
2008	6 081	918
2009	6 993	1 021
2010	8 656	1 197
2011	9 693	1 343
2012	9 562	1 157
2013	11 154	459
2014	9 803	605
2015	8 160	766

Zdroj: statistické ročenky kriminality Msp

Zavést systém elektronického monitoringu u trestu domácího vězení

I když se domníváme, že zavedení elektronického monitoringu nebude mít zásadní význam na snížení vězeňské populace (myšleno v řádu tisíce odsouzených), je nutno po šesti letech od účinnosti nového trestního zákoníku konečně tento systém zavést a naplnit zákon. V této souvislosti je však dobré zdůraznit, že ani jeho plošné zavedení a zvýšení počtu ukládaných trestů domácího vězení, nemusí vést k výraznému snížení počtu ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody. Může totiž dojít k tzv. net widening efektu, tj. ke změnám ve směru snížení podílu méně intenzivních alternativních trestů (např. podmíněného odsouzení) ve prospěch domácího vězení. Někteří soudci a státní zástupci upozorňují na to, že i po zavedení elektronického monitoringu nebude trest domácího vězení nikdy ukládán v rozsahu předpokládaném Ministerstvem spravedlnosti. Jako hlavní důvod je uváděn nedostatečný počet vhodných pachatelů, protože velká část odsouzených má problém s trvalým bydlením. Podle našeho názoru trest domácího vězení musí být ukládán v úzké součinnosti s Probační a mediační službou a měl by být ukládán pouze pachatelům se stálým bydlištěm a zaměstnáním, jinak se nenaplní smysl a efekt této sankce.

Změnit strukturu ukládaných alternativních trestů; analyzovat příčiny malého využívání peněžitého trestu a navrhnout opatření vedoucí k jeho zvýšené aplikaci

Podmíněně odložený trest je u nás nejfrekventovanější sankcí. Je však poměrně málo ukládán ve spojení s dohledem či s uloženými přiměřenými omezeními či povinnostmi. Je faktem, že pro soud je z hlediska vykonávacího řízení sankcí nejméně náročnou a zatěžující. K jeho výraznějšímu nárůstu pak došlo opět po účinnosti trestního zákoníku, a zejména pak v roce 2013, kdy činil dokonce 73%. Vedle změn právní úpravy, které se týkaly podmíněného odsouzení – konkrétně rozšíření možnosti jej aplikovat i v případě osob, kterým bylo uloženo odnětí svobody do 3 let, byl nárůst tohoto podílu kompenzován především poklesem podílu obecně prospěšných prací, neboť v trestním zákoníku došlo k výraznému zpřísnění podmínek pro jeho ukládání (Scheinost, Válková, & kol., 2015). Výraznější nárůst v roce 2013 lze vysvětlit zřejmě též i díky výraznému nárůstu případů řešených trestním příkazem. Nárůst ukládání „prostého“ podmíněného odsouzení od roku 2013 je též dáván do souvislosti s amnestií prezidenta republiky (Dušek, 2014), kde v jejím důsledku došlo nejen k prominutí některých trestů, ale v určitých případech též k zahlazení odsouzení u amnestovaných osob, což se mohlo projevit i při jejich opakovaném trestání v roce 2013, kdy k předchozímu odsouzení nebylo možné přihlížet.

Peněžitý trest náleží dlouhodobě k poměrně málo využívaným sankcím a není příliš často využíván i v případech majetkových trestných činů. Po přijetí nového trestního zákoníku se tento stav ještě prohloubil. Existují okresní soudy, kde je tento trest ukládán v jednotkách případů (např. v roce 2014 v celém soudním západočeském kraji 92 případů). Je potřeba změnit určitou „neochotu“ soudců tento trest aplikovat. Je celkem běžné, že v i případech, kdy se jeví uložení peněžitého trestu jako velmi vhodné (např. v případech trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky § 274), je často ukládán trest odnětí svobody podmíněně odložený.

Nová právní úprava neměla pozitivní vliv na počty uložených peněžitých trestů a podíl peněžitého trestu - ukládaného samostatně - se bohužel neustále snižuje a hraje pouze okrajovou roli. IKSP provedl šetření mezi soudci a státními zástupci, které mimo jiné zahrnuje i otázku peněžitého trestu. Obě skupiny považují předchozí úpravu peněžitého trestu za lepší a nová jejich našeho názoru jednou z příčin nízkého využívání tohoto trestu (Scheinost & kol., 2014). Nespokojenost vyjadřovali především s úpravou přeměny nevykonaného peněžitého trestu dle § 69 odst. 2 a 3 TrZ. Respondenti vyjádřili své

přesvědčení, že náhradní trest odnětí svobody nepředstavuje mnohdy pro odsouzené dostatečnou motivaci k zaplacení peněžitého trestu, neboť se spoléhají na to, že jim bude uložený trest přeměněn a oni se tak vyhnou uvěznění. Za významnou komplikaci označila velká část soudců také obligatorní vymáhání nezaplaceného peněžitého trestu (dle ustanovení § 343 TrŘ) před tím, než je možno přikročit k jeho přeměně v jiný trest. Z komentářů některých respondentů je zřejmé, že obligatorní vymáhání nezaplaceného peněžitého trestu vzhledem k časové náročnosti příliš nemotivuje soudce k častějšímu ukládání tohoto trestu. Domníváme se, že vymáhání by mělo být svěřeno jinému subjektu než soudu, např. celní správě.

Změny právní úpravy v oblasti majetkových sankcí tedy zatím nenašly svůj odraz v aplikační praxi. Peněžité trest je jako hlavní sankce stále využíván jen ve velmi omezené míře. Dle našeho názoru pramení tento stav z velké části právě z již zmíněné nové právní úpravy peněžitého trestu. Domníváme se, že pokud se má v blízké budoucnosti počet uložených peněžitých trestů zvýšit, bude nutné se zamyslet nad změnou výše uvedených ustanovení trestního zákoníku. Bude však nutno změnit i „ochotu“ tento trest navrhopvat a ukládat. Zde vidíme velký prostor pro odbornou diskusi vedenou s vrcholnými představiteli státního zastupitelství a soudů.

Budovat funkční a provázanou trestní politiku

Z domácích i zahraničních kriminologických výzkumů je známo, že pozitivní zvrát v kriminální kariéře u většiny pachatelů nastartují faktory, které působí v jeho přirozeném sociálním prostředí (stabilní zaměstnání, nalezení bydliště, nalezení životního partnera, narození vlastních dětí). Aby trestní politika fungovala, je zapotřebí vytvořit podmínky, a to jak v oblasti legislativy a trestní justice, tak zejména v rámci širší sociální politiky. Nezbytným předpokladem je motivace pachatele se změnit, schopnost takové změny dosáhnout a příležitost, aby k něčemu takovému mohlo dojít. (Tomášek, Diblíková, & Scheinost, 2016)

Proto problém přeplněnosti věznic nesmí být prosazován a řešen pouze pohledem ekonomickým, tzn. „co nejrychleji odsouzené propouštět či více využívat alternativní tresty“. Jako příklad uvedeného postupu lze uvést velmi špatnou úpravu institutu podmíněného propuštění či změny, které pouze oddalují nástup odsouzených do vězení po nevykonaném alternativním trestu (viz právní úpravy přeměně alternativní alternativou či prodloužení

výkonu trestu obecně prospěšných prací na dva roky, právní úprava přeměny peněžitého trestu a další). Domníváme se, že zákonodárce pouze „nevýchovně“ nahrazuje jednu alternativu alternativou druhou, což je problematické nejen z hlediska vhodné motivace pachatelů trest vykonat, ale i z hlediska jejich další resocializace. Tyto skutečnosti jsou v praxi oprávněně odborníky kritizovány (k tomu blíže např. Scheinost & kol., 2014).

Aby trestní politika fungovala, je zapotřebí vytvořit podmínky, a to jak v oblasti legislativy a trestní justice, tak v rámci širší sociální politiky. Podle našeho názoru je nutné vypracovat reálnou koncepci trestní politiky a postupnými kroky ji naplňovat, ale i kontrolovat, jak je realizována. Jde o dlouhodobý proces, který se neobejde bez vynaložených finančních prostředků a meziresortní spolupráce (hlavně s resorty ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva vnitra a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy).

Není pochyb o tom, že k úspěšné resocializaci odsouzeného vede především jeho motivace žít v souladu se zákony, stejně jako jeho vlastní aktivita a zájem řešit problémy, s nimiž se ve své životní situaci potýká. Zároveň si je ale zapotřebí uvědomit, že při snaze omezovat kriminalitu či recidivu pachatelů nemůžeme spoléhat pouze na trestní politiku, neboť trestná činnost je podmíněna řadou sociálních, ekonomických i jiných faktorů.

V této oblasti dominují základní problémy – řešit bydlení, zaměstnanost a zadluženost odsouzených. V oblasti bydlení je nutné řešit otázky sociálního bydlení. Velký význam se musí přikládat již pracovnímu zařazení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Zde je potřeba vybudovat programy na získání pracovních návyků, možnosti rekvalifikace ve vězení či zapojení státního segmentu do zaměstnávání odsouzených (např. zřídit výrobu kancelářského nábytku a poté zajistit odběr pro státní úřady apod.). Velké téma je zaměstnávání osob s trestní minulostí. Je to problém, který nelze řešit bez ingerence státu. Je potřeba připravit rekvalifikační kurzy a poradenství Úřadů práce pro uchazeče o zaměstnání se záznamem v rejstříku trestů. Obecně by bylo velmi vhodné do resocializace více zapojit sociální kurátory.

Je nutné diskutovat také o zaměstnávání těchto osob státními podniky či úřady nebo např. zvýhodnit při výběrových řízeních firmy, které tyto osoby zaměstnávají (třeba velké stavební firmy při realizaci státních zakázek). Stát by měl zvýhodnit firmy, které zaměstnávají osoby se záznamem v rejstříku trestů. Stát může přímo podmínit jejich zaměstnání třeba i získáním konkrétní veřejné zakázky.

V oblasti zadluženosti je potřeba systematické ukotvení dluhového poradenství u odsouzených osob. Odhaduje se, že je to problém u cca 90% osob nastupujících do vězení. Je potřeba zajistit podmínky pro práci externích organizací, které poskytují dluhové poradenství. Zdlouhavá pomoc snižuje efektivitu dluhového poradenství - odsouzeným pak narůstá zatížení pohledávkami a to pak prohlubuje jejich setrvání v zadluženosti. Bude nutné i vytvoření legislativních podmínek pro uplatnění alternativní možnosti oddlužení i pro osoby, které v současné době nesplňují podmínky insolvenčního zákona, především z důvodu výrazné předluženosti či nízkého příjmu (často právě osoby s trestní minulostí), tzn. zvážit zavedení mírnějších podmínek pro oddlužení.

Dále by bylo vhodné vybudovat síť akreditovaných resocializačních programů pro dospělé odsouzené. V neposlední řadě je třeba věnovat větší pozornost prevenci kriminality. Zde se jedná především o preventivní programy zaměřené na mládež, která se dostává do konfliktu se zákonem. Je důležité rozšířit škálu a dostupnost programů, určených především pro mladistvé v rámci uplatňování zákona o soudnictví ve věcech mládeže, o činnost komplexních týmů pro mládež atd. Tyto kapacity jsou zatím nedostatečné. Jejich rozšíření by vytvořilo podmínky pro účinnější přerušování zahajované kriminální kariéry.

Ze zahraničních zkušeností plyne, že se svět nestane bezpečnějším, když budeme pachatele více a přísněji trestat, ale když se nám podaří najít způsoby, jak je napravit (Scheinost, Válková, & kol., 2015).

V. Recidiva z pohledu statistických údajů Ministerstva vnitra a Policie ČR

Cenným zdrojem informací o trestných činech recidivistů jsou bezesporu statistiky Ministerstva vnitra a Policie ČR, které jsou publikovány ve formě Zpráv o bezpečnostní situaci na území České republiky² a Statistických přehledů kriminality³. Opět je na místě připomenout, že vymezení pojmu recidivista není ve všech resortních statistikách jednotné. Ve statistikách rezortu vnitra je za recidivistu považován takový pachatel úmyslného trestného činu, který již byl v minulosti za jiný úmyslný čin pravomocně odsouzen.⁴

Z výše zmíněných statistik je zřejmé, že podíl recidivistů na počtu všech stíhaných osob měl od rozdělení Československé federace a vzniku samostatné České republiky převážně vrůstající tendenci (Marešová & kol., 2015). Nevětší meziroční nárůst ve sledovaném období činící 7,4 % (o 8028 osob) byl zaznamenán mezi roky 2001 a 2002. V roce 2015 došlo nicméně oproti předchozímu roku ke snížení počtu stíhaných a vyšetřovaných recidivistů o 1,2 % (z 61020 osob v roce 2014 na 53015 osob v roce následujícím), což představuje třetí největší meziroční pokles od roku 1993. Podrobnější údaje jsou uvedeny v následující Tabulce č.7 a Grafu č. 1.

---

² Gestorem těchto zpráv je Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV. Jsou dostupné on-line na <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

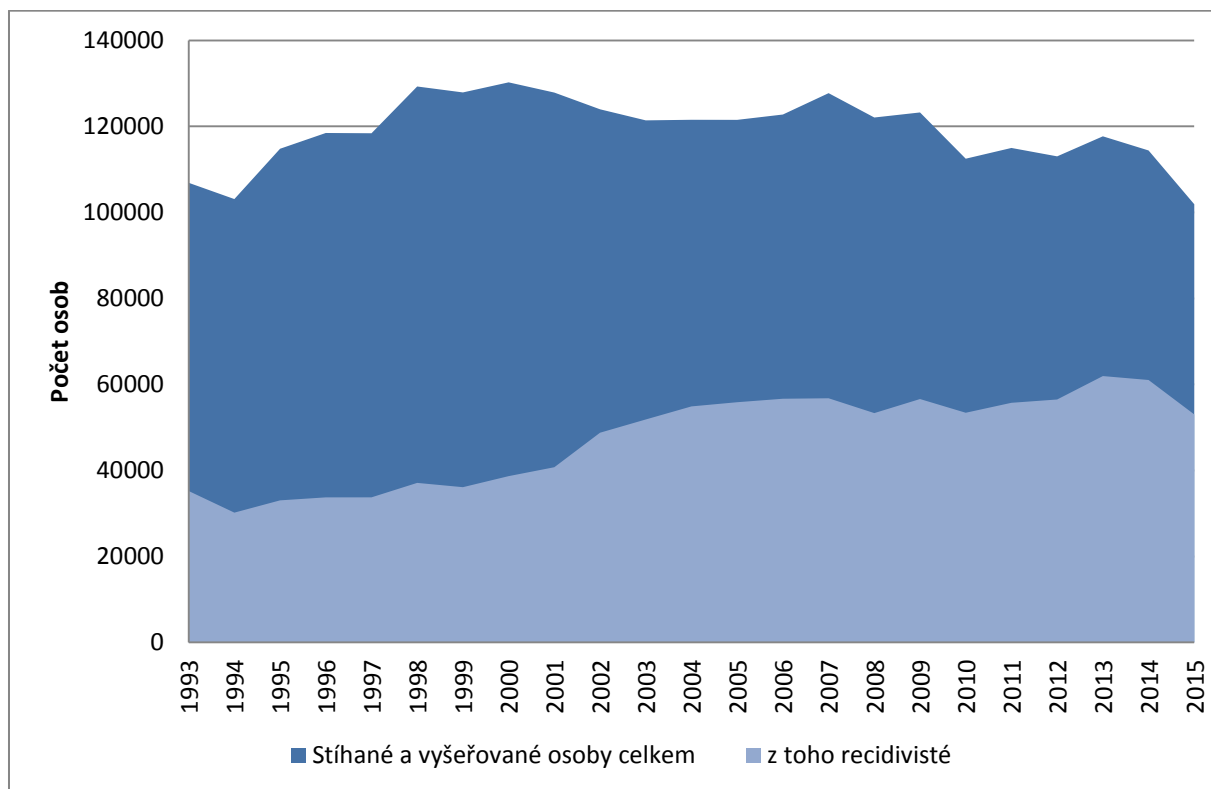
³ Dostupné on-line na <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

⁴ Viz např. Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2015. str. 5

Tabulka č. 7 Osoby stíhané a vyšetřované Policií ČR v letech 1993 - 2015

Rok	Stíhané osoby celkem	z toho recidivisté	Podíl recidivistů v %
1993	106874	35213	32,9
1994	103094	30179	29,3
1995	114791	33035	28,8
1996	118456	33727	28,5
1997	118395	33732	28,5
1998	129271	37095	28,7
1999	127887	36096	28,2
2000	130234	38664	29,7
2001	127856	40736	31,9
2002	123964	48764	39,3
2003	121393	51838	42,7
2004	121531	54880	45,2
2005	121511	55856	46,0
2006	122753	56661	46,2
2007	127718	56773	44,5
2008	122053	53321	43,7
2009	123234	56594	45,9
2010	112477	53405	47,5
2011	114975	55717	48,5
2012	113026	56489	50,0
2013	117682	61934	52,6
2014	114392	61020	53,2
2015	101883	53015	52,0

Graf č. 1 Osoby stíhané a vyšetřované Policií ČR v letech 1993 - 2015

Co se týče podílu recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob dle vybraných druhů kriminality v letech 2000 – 2015, lze v obecné rovině konstatovat, že z policejních statistik je zřejmý vzrůstající trend tohoto podílu u většiny z vybraných druhů kriminality. Zatímco v roce 2000 činil zmíněný podíl recidivistů na celkové kriminalitě 29,7 %, v roce 2015 již činil 52 % a o rok dříve dokonce 53,2 % (viz Tabulka č. 7).

Tabulka č. 8 Vývoj počtu stíhaných a vyšetřovaných osob-recidivistů v ČR a jejich podílu na stíhaných osobách celkem dle vybraných druhů kriminality v letech 2000 – 2015⁵

Druh kriminality	2000		2001		2002		2003	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Vraždy celkem	68	26,0	64	27,8	91	38,6	84	40,2
Úmyslné ublížení na zdraví	1536	23,8	1 624	27,7	1954	31,5	2163	34,8
Násilné činy	4393	25,8	4 662	27,8	5855	33,7	6371	36,8
Mravnostní činy	379	26,8	403	28,6	486	33,4	474	34,1
Krádeže vloup. do víkend. chat soukr. osob	813	40,4	755	44,4	826	51,1	876	53,6
Krádeže vloupáním	4712	36,2	4460	37,9	5375	46,5	5759	49,7
Krádeže věcí z automobilů	1381	37,5	1287	40,7	1786	52,3	1804	57,8
Krádeže prosté	10333	36,9	11657	39,3	13096	54,7	13622	57,9
Majetkové činy	18204	34,8	19122	36,6	20690	49,4	21716	53,0
Podvod	1587	36,1	2240	29,3	2659	34,8	2299	38,4
Hospodářské činy celkem	5072	21,8	5555	24,6	7234	29,5	6783	31,5
Celková kriminalita	38664	29,7	40736	31,9	48764	39,3	51838	42,7

Druh kriminality	2004		2005		2006		2007	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Vraždy celkem	113	45,9	67	35,8	81	41,5	66	31,7
Úmyslné ublížení na zdraví	2322	35,8	2222	38,1	1901	37,6	1672	34,1
Násilné činy	7001	39,1	6456	40,0	5732	40,4	4963	37,3
Mravnostní činy	476	34,6	414	30,3	368	31,1	373	30,8
Krádeže vloup. do víkend. chat soukr. osob	802	59,9	551	53,2	463	56,2	399	50,6
Krádeže vloupáním	5651	52,4	4906	51,4	4538	50,7	4254	50,8
Krádeže věcí z automobilů	1603	61,8	1507	62,8	1336	63,1	1267	66,4
Krádeže prosté	13752	60,4	13765	61,1	13409	62,2	12931	62,9
Majetkové činy	21591	55,5	20914	56,3	20104	56,7	19146	56,6
Podvod	2403	42,1	2084	40,4	1636	41,6	1320	40,5
Hospodářské činy celkem	7783	33,9	10089	36,0	9760	36,8	8423	37,2
Celková kriminalita	54880	45,2	55856	46,0	56661	46,2	56773	44,5

Druh kriminality	2008		2009		2010		2011	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Vraždy celkem	69	35,8	79	43,4	96	51,6	70	42,2
Úmyslné ublížení na zdraví	1547	35,4	1441	35,4	1502	36,8	1572	36,4
Násilné činy	4790	39,1	4999	41,0	5393	42,3	5679	42,2
Mravnostní činy	337	28,9	353	30,7	344	28,7	371	30,3
Krádeže vloup. do víkend. chat soukr. osob	390	50,6	432	52,9	466	59,4	459	57,1
Krádeže vloupáním	4179	52,0	4583	54,2	5418	59,4	6018	59,8

⁵ Zpracováno s využitím zpráv MV o bezpečnostní situaci na území České republiky

Krádeže věcí z automobilů	1235	66,0	1297	69,1	1307	73,1	1083	73,5
Krádeže prosté	12479	63,0	12627	65,2	12037	65,2	12877	65,4
Majetkové činy	18456	56,6	19289	58,5	19532	59,8	21089	60,5
Podvod	1060	37,7	1145	40,4	1014	36,0	879	33,9
Hospodářské činy celkem	6148	34,8	5483	35,1	4491	31,1	4065	30,5
Celková kriminalita	53321	43,7	56594	45,9	53405	47,5	55717	48,5

Druh kriminality	2012		2013		2014		2015	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Vraždy celkem	117	57,9	80	42,8	75	52,4	73	47,4
Úmyslné ublížení na zdraví	1803	38,6	1867	41,3	1876	42,4	1900	43,9
Násilné činy	5699	43,4	6105	46,5	5788	47,5	5469	48,4
Mravnostní činy	353	27,6	399	29,9	415	31,0	416	30,5
Krádeže vloup. do víkend. chat soukr. osob	424	60,7	476	68,7	449	65,1	337	69,5
Krádeže vloupáním	5935	61,7	6864	67,3	6188	68,4	4240	68,4
Krádeže věcí z automobilů	974	74,4	1144	81,0	1013	80,7	762	77,2
Krádeže prosté	14302	69,4	14779	71,6	14858	74,2	11722	73,5
Majetkové činy	22509	63,3	24178	66,5	23579	68,1	18372	67,3
Podvod	879	33,7	1076	35,4	1284	51,7	1196	53,5
Hospodářské činy celkem	4095	31,0	5134	33,7	5381	34,7	5181	34,2
Celková kriminalita	56489	50,0	61934	52,6	61020	53,2	53015	52,0

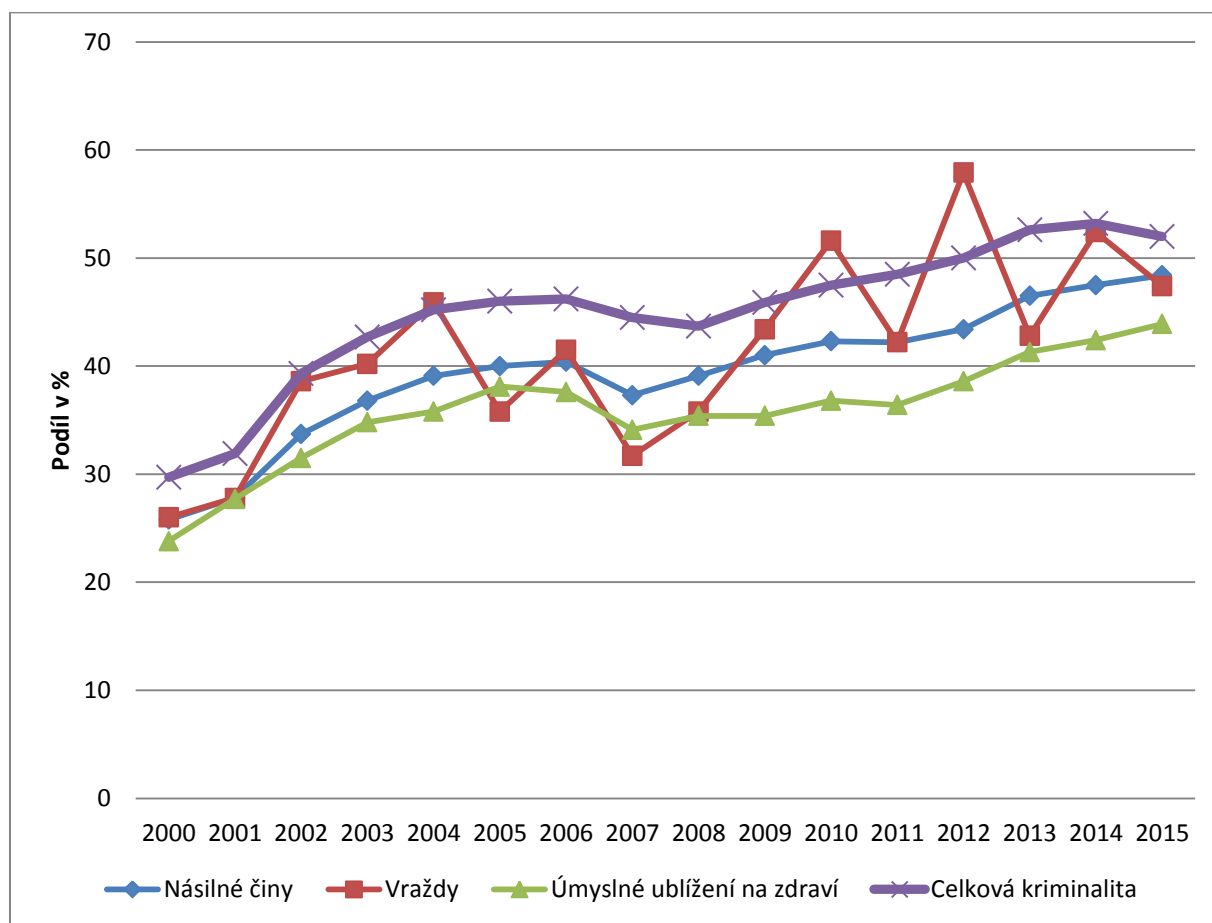
Vývoj podílu recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob pro násilnou trestnou činnost v letech 2000 – 2015 měl podobný pozvolně vzrůstající průběh jako podíl recidivistů na celkové kriminalitě (viz Tabulka č. 8 a Graf č. 2).

Obdobný, byť ještě poněkud pozvolnější nárůst zaznamenal podíl recidivistů na případech úmyslného ublížení na zdraví. Podíl recidivistů na vraždách se naproti tomu ve sledovaném období dynamicky měnil⁶. V letech 2004, 2010 a 2012 tento podíl dokonce převyšoval podíl pachatelů z řad recidivistů na celkové kriminalitě.

Zatímco podíl recidivistů u celkové násilné trestné činnosti v letech 2000 – 2015 nepřesáhl hranici 50 %, u majetkové trestné činnosti byl podíl recidivistů o poznání vyšší (Viz Tabulka č. 8 a Graf č. 3).

⁶ Tyto výkyvy pramení především v relativně nízkém počtu osob stíhaných a vyšetřovaných pro trestný čin vraždy, kdy se rozdíly v jejich podílu projevují o poznání výrazněji.

Graf č. 2 Vývoj podílu recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob pro násilnou kriminalitu v letech 2000 – 2015

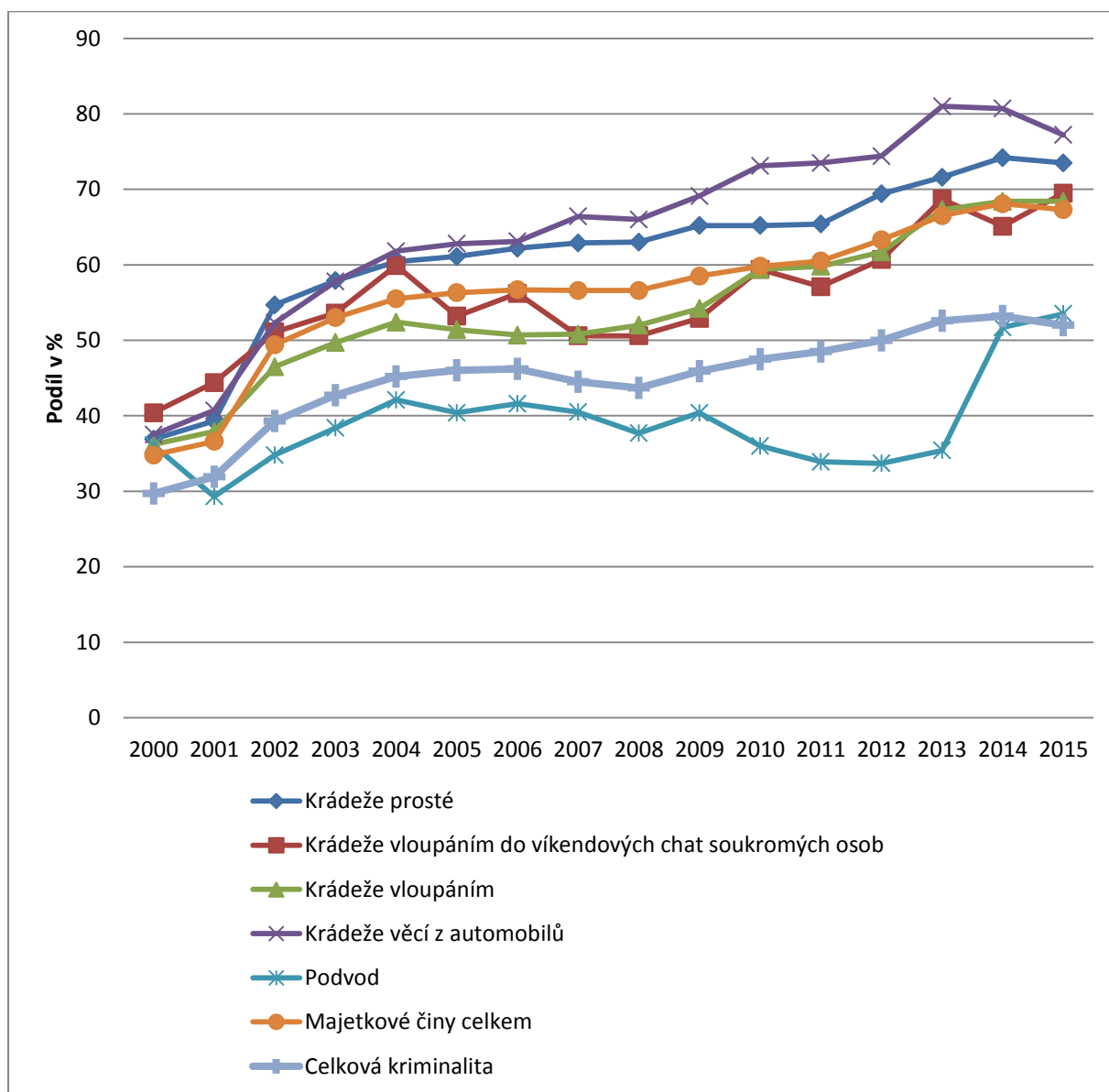

S výjimkou let 2000 – 2002 se pachatelé z řad recidivistů podíleli na celkovém počtu majetkových činů více než z poloviny, přičemž podobně jako u podílu na celkové kriminalitě lze sledovat jeho postupný nárůst. V následujících letech se již zmíněný podíl zvyšoval pozvolně až do roku 2014, ve kterém činil 68,1 %. V roce 2015 byl pak zaznamenán mírný meziroční pokles na úroveň 67,3 %. K mírnému poklesu podílu recidivistů došlo v posledních letech také u dalších vybraných majetkových činů. U krádeží prostých došlo mezi lety 2014 a 2015 k meziročnímu poklesu o 0,7 % a podíl recidivistů na těchto krádežích tak v roce 2015 činil 73,5 %. Podíl recidivistů na krádežích věcí z automobilů klesl z 81 % v roce 2013 na 77,2 % v roce 2015. Naproti tomu podíl recidivistů na krádežích vloupáním vykazuje s výjimkou mírného poklesu v letech 2005 a 2006 vzrůstající tendence až do roku 2014, kdy se růst podílu zastavil na úrovni 64,8 %.

Značně neobvyklým vývojem prošel ve sledovaném období podíl recidivistů na podvodech. S výjimkou meziročního propadu o 6,8 % mezi roky 2000 a 2001 vykazoval zmíněný podíl růst až do roku 2004 následovaným pětiletým obdobím relativní stabilizace na průměrné

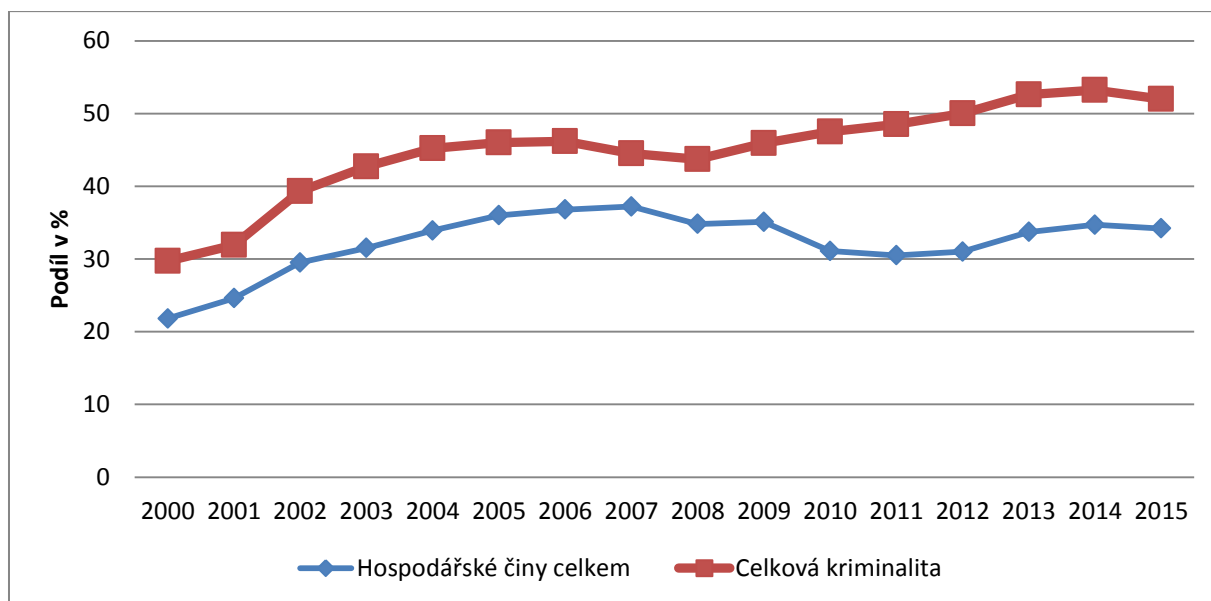
úrovni 40,1 %. V letech 2010 – 2013 činil průměrný podíl recidivistů na podvodech 34,8 %. V roce 2014 byl zaznamenán enormní meziroční nárůst podílu činící 16,3 %, což znamená, že v tomto roce bylo poprvé ve sledovaném období stíháno a vyšetřováno pro podvod více recidivistů než osob dosud za žádný úmyslný trestný čin neodsouzených. Konkrétně činil v tomto roce podíl recidivistů 51,7 % a v roce následujícím se ještě mírně zvýšil o 1,8 % (tj. na úroveň 53,5 %).

Graf č. 3 Vývoj podílu recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob pro majetkovou kriminalitu v letech 2000 – 2015

Podíl recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob pro hospodářské trestné činy nedosahoval ve sledovaném období zdaleka tak vysokých hodnot (viz Tabulka č.8 a Graf č. 4), jako tomu bylo u kriminality majetkové či násilné. Vývoj zmíněného podílu měl v období let 2000 – 2007 zvolna vzrůstající tendence, kdy se za těchto osm let navýšil o 15,4 % až na jeho nejvyšší hodnotu (37,2 %). K nejprudšímu meziročnímu nárůstu, který činil 4,9 %, došlo ve sledovaném období mezi roky 2001 – 2002. V následujících čtyřech letech však došlo k opětovnému poklesu o 6,7 % až na hodnotu 30,5 % v roce 2011.

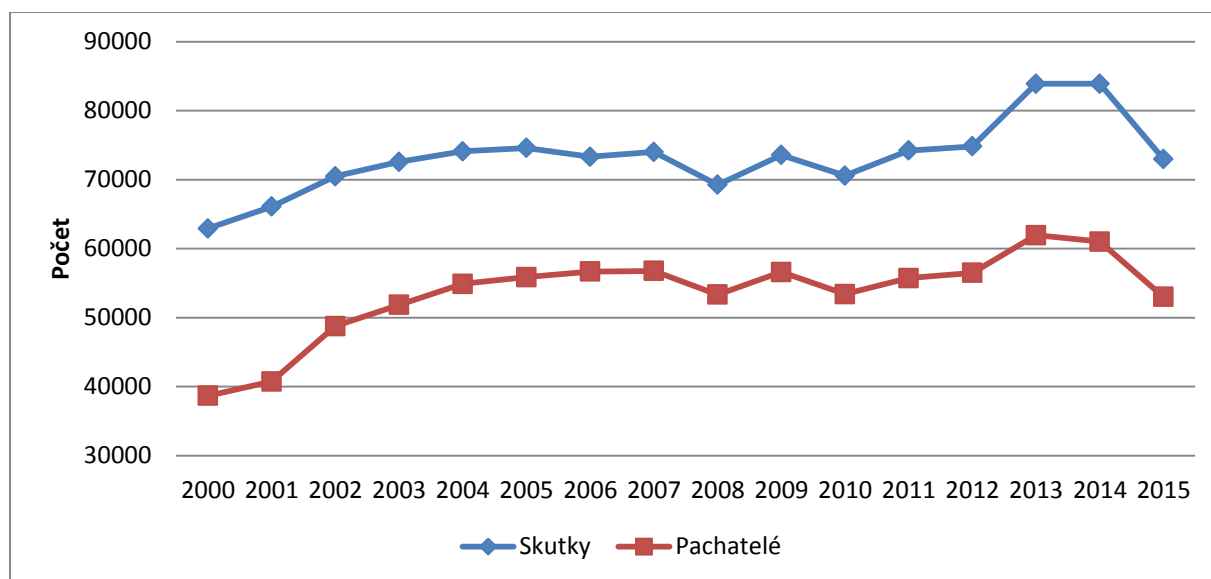
Graf č. 4 Vývoj podílu recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob pro hospodářskou kriminalitu v letech 2000 – 2015

Resortní statistiky, jak již ostatně bylo výše zmíněno, obsahují jak informace o počtech stíhaných a vyšetřovaných recidivistů, tak také údaje o počtu trestných činů recidivisty spáchaných (blíže viz Tabulky č. 8 a 9). Na základě analýzy dostupných statistických údajů lze konstatovat, že celkový počet skutků, jichž se v letech 2000 – 2015 dopustili recidivisté, vykazuje obdobně růstový trend jako podíl pachatelů z řad recidivistů na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob. I zde se však v roce 2015 projevil náhlý pokles⁷ Vývojové trendy jednotlivých druhů kriminality, jakož i vybraných trestných činů dlouhodobě sledovaných ve zprávách o bezpečnostní situaci se však různí.

⁷ Viz graf č. 5 a tabulka č.9

Graf č. 5 Vývoj trestné činnosti recidivistů v ČR v letech 2000 – 2015

Tabulka č. 9 Vývoj počtu vybraných trestných činů spáchaných recidivisty

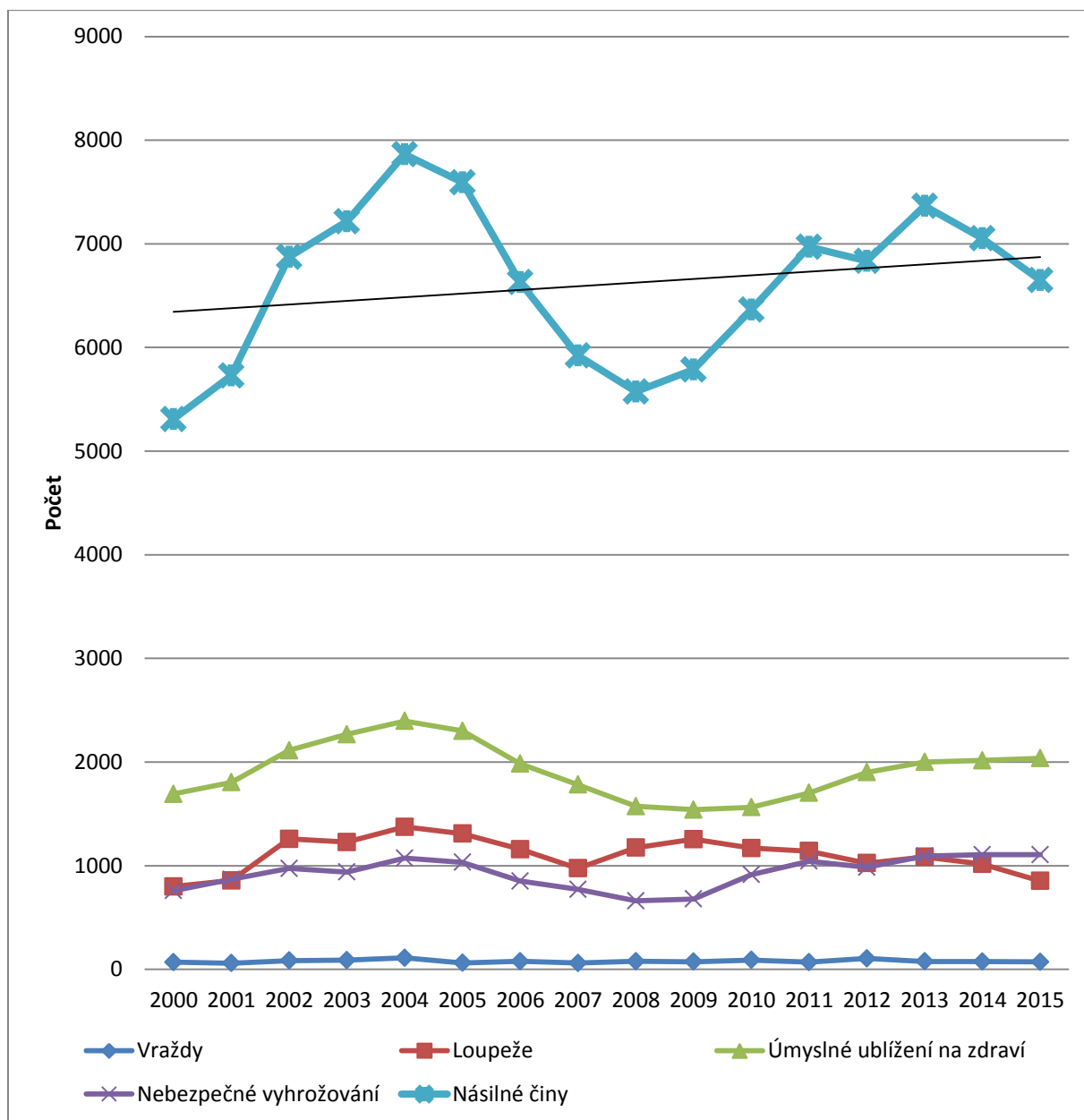
Druh kriminality	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vraždy	70	60	85	89	111	63	78	61
Loupeže	799	857	1258	1228	1374	1309	1159	975
Úmyslné ublížení na zdraví	1693	1804	2113	2267	2396	2301	1984	1783
Nebezpečné vyhrožování	759	869	974	939	1073	1033	852	772
Násilné činy	5310	5730	6875	7217	7864	7592	6630	5922
Mravnostní činy	508	567	630	637	606	521	447	457
Krádeže vloupáním do víkendových chat soukromých osob	2981	2496	2268	2266	2249	1504	1237	988
Krádeže vloupáním	10804	10732	11072	11432	11197	9751	8293	8223
Krádeže motorových vozidel dvoustopých	1567	1760	2038	2315	2308	2253	1788	1862
Krádeže věcí z automobilů	3933	3797	4600	5049	4467	3980	3571	3336
Krádeže prosté	18265	19919	20195	20940	20463	20285	19155	18786
Majetkové činy	35496	36091	35288	36401	34961	33340	30602	29884
Výtržnictví	976	1082	1295	1423	1570	1506	1315	1106
Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů	1022	1432	1173	1485	1336	1284	1269	1318
Zanedbání povinné výživy	5242	5474	6712	7242	7872	7499	7187	6320
Zpronevěra	1491	1572	1431	1231	1381	1115	974	932
Podvod	3949	3288	3887	2922	2766	2410	2055	1504
Porušování autorského práva	228	1226	94	46	46	101	83	45
Hospodářské činy celkem	7723	9118	10008	8549	9278	12003	11669	9346
Celková kriminalita	62919	66096	70473	72556	74097	74594	73316	74010

Druh kriminality	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vraždy	78	74	90	69	105	77	75	72
Loupeže	1174	1255	1170	1141	1025	1086	1016	854
Úmyslné ublížení na zdraví	1573	1540	1564	1702	1901	2001	2016	2037
Nebezpečné vyhrožování	661	679	914	1044	985	1093	1107	1106
Násilné činy	5575	5786	6364	6970	6836	7366	7054	6649
Mravnostní činy	416	439	478	502	513	557	573	605
Krádeže vloupáním do víkendových chat soukromých osob	1055	1090	1375	1107	1100	1198	1014	777
Krádeže vloupáním	7834	8948	10362	10769	10156	12398	11396	7936
Krádeže motorových vozidel dvoustopých	1782	1550	1285	1411	1337	1500	1442	1045
Krádeže věcí z automobilů	2956	3007	3098	2457	2187	2655	2351	1907
Krádeže prosté	17902	18171	16988	18312	20092	21291	21804	17515
Majetkové činy	28294	30089	30342	32210	33642	37448	37009	29153
Výtržnictví	1058	1130	1192	1482	1480	1613	1638	1458
Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů	1401	1435	1410	1891	1935	2482	2996	3018
Zanedbání povinné výživy	5852	6726	8496	9140	8908	9451	9311	9389
Zpronevěra	940	943	785	736	763	697	741	659
Podvod	1281	1453	1326	1200	1224	1618	1557	1499
Porušování autorského práva	28	31	244	45	31	48	17	35 ⁸
Hospodářské činy celkem	7140	6616	6300	5631	5349	7178	7878	7582
Celková kriminalita	69241	73561	70581	74212	74815	83894	83894	72979

Celkový počet násilných trestných činů spáchaných recidivisty zaznamenal v období let 2000 – 2004 poměrně výrazný nárůst (o 2554 násilných činů až na maximální hodnotu 7864 činů), který byl v následujícím čtyřletém období vystřídán obdobně výrazným poklesem (o 2289 činů na hodnotu 5575, která byla ve sledovaném období druhou nejnižší). Od roku 2009 došlo k opětovnému nárůstu počtu násilných činů až na 7366 činů v roce 2013. V následujících dvou letech se celkový počet násilných činů spáchaných recidivisty opět snižoval. I když lze charakterizovat celkový trend vývoje násilné kriminality spáchané recidivisty (viz lineární spojnice trendu vývoje počtu násilných činů v Grafu č. 6) ve sledovaném období let 2000 – 2015 jako pozvolně rostoucí, u jednotlivých vybraných násilných činů tomu tak vždy není.

⁸ Ve zprávě o bezpečnostní situaci na území České republiky v roce 2015 již nebylo porušování autorského práva uvedeno mezi sledovanými trestnými činy spáchanými recidivisty. Tabulka byla pro úplnost doplněna údajem ze statistického přehledu celkové kriminality za období od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015

Graf č. 6 Vývoj počtu vybraných násilných činů spáchaných recidivisty v letech 2000 - 2015

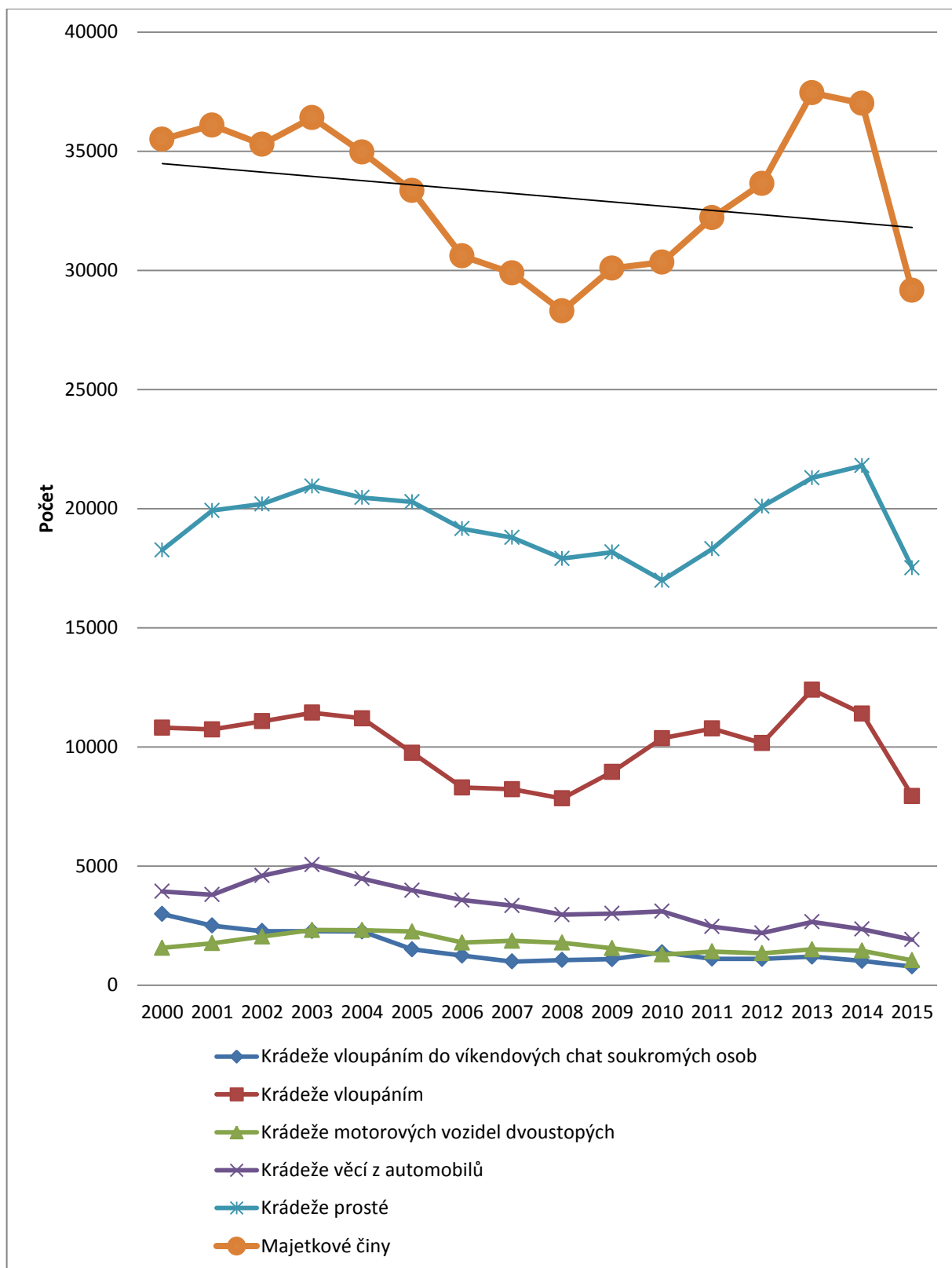
Nejpočetněji je mezi vybranými násilnými činy spáchanými recidivisty zastoupeno úmyslné ublížení na zdraví. Nejstrmější nárůst jejich počtu byl zaznamenán v letech 2000 – 2004, kdy za těchto pět let stoupl počet zmíněných činů o 703 až na 2396 činů v roce 2004, což představuje největší počet úmyslných ublížení na zdraví v celém sledovaném období. V následujících pěti letech došlo k postupnému poklesu až na nejnižší úroveň v roce 2009, která činila 1540 úmyslných ublížení na zdraví. Od roku 2010 se počet těchto činů spáchaných recidivisty opět zvyšuje.

Není žádným překvapením, že naopak nejnižších počtů z vybraných násilných činů dosahuje trestný čin vraždy. Počet vražd ve sledovaném období vykazuje výraznější nárůst v letech 2004 (111 vražd) a 2012 (105 vražd). Výraznější pokles jejich počtu byl zaznamenán v letech 2001 (60 vražd), 2005 (63 vražd) a 2007 (61 vražd). V posledních třech letech se počet vražd spáchaných recidivisty pohybuje kolem 75 vražd ročně. I přes popsané výkyvy lze z dlouhodobého hlediska říci, že počet vražd ve sledovaném období vykazuje jen zcela nepatrně rostoucí trend.

U loupeží spáchaných recidivisty došlo v letech 2000 – 2004 k poměrně dynamickému nárůstu až na maximální hodnotu 1374 činů, přičemž v roce 2002 bylo evidováno o 401 loupeží více než v roce předešlém, což představuje největší meziroční nárůst v celém sledovaném období. Po roce 2004 došlo v následujících třech letech k poklesu o 399 loupeží (na hodnotu 975 v roce 2007) a poté v letech 2008 a 2009 k opětovnému nárůstu až na počet 1255 loupeží. Období následujících šesti let s výjimkou mírného vzestupu mezi roky 2012 a 2013 roku se pak již neslo ve znamení postupného snižování počtu těchto činů. I přes výše popsané kolísání počtu loupeží v letech 2000 – 2015 lze konstatovat, že celkový vývojový trend jejich počtu má pozvolna klesající tendenci. Dlouhodobě stoupající vývojový trend ve sledovaném období naopak vykazuje počet nebezpečných vyhrožování.

Vývoj celkového počtu majetkových trestných činů spáchaných recidivisty v letech 2000 – 2015 nebyl zdaleka tak dynamický jako u činů násilných, ale i zde lze zaznamenat vzestupné či naopak klesající tendence v dílčích časových úsecích (viz Tabulka č. 9 a Graf č. 7). V letech 2000 – 2003 kolísal celkový počet majetkových činů kolem 36 tisíc činů. Období následujících pěti let se vyznačuje kontinuálním poklesem celkového počtu majetkových činů až na 28294 činů v roce 2008, což v námi sledovaném období představuje nejnižší vykázanou hodnotu. Oproti roku 2003 tak bylo v roce 2008 zaznamenáno o 8107 majetkových činů méně. V letech 2009 – 2013 se počet majetkových činů spáchaných recidivisty opět zvyšovat, přičemž v roce 2013 byl v porovnání s předchozím rokem zaznamenán nárůst o 3806 činů až na hodnotu 37448 činů. Jednalo se o nevyšší meziroční nárůst a nejvyšší počet majetkových činů v celém sledovaném období. V následujících dvou letech se počet majetkových činů začal opět snižovat a mezi lety 2014 a 2015 došlo k nejvýraznějšímu meziročnímu poklesu. I přes výše popsané výkyvy lze celkový vývojový trend počtu majetkových trestných činů spáchaných recidivisty charakterizovat jako pozvolna klesající (viz lineární spojnice trendu vývoje počtu majetkových činů v Grafu č. 7).

Graf č. 7 Vývoj počtu vybraných majetkových činů spáchaných recidivisty v letech 2000 – 2015

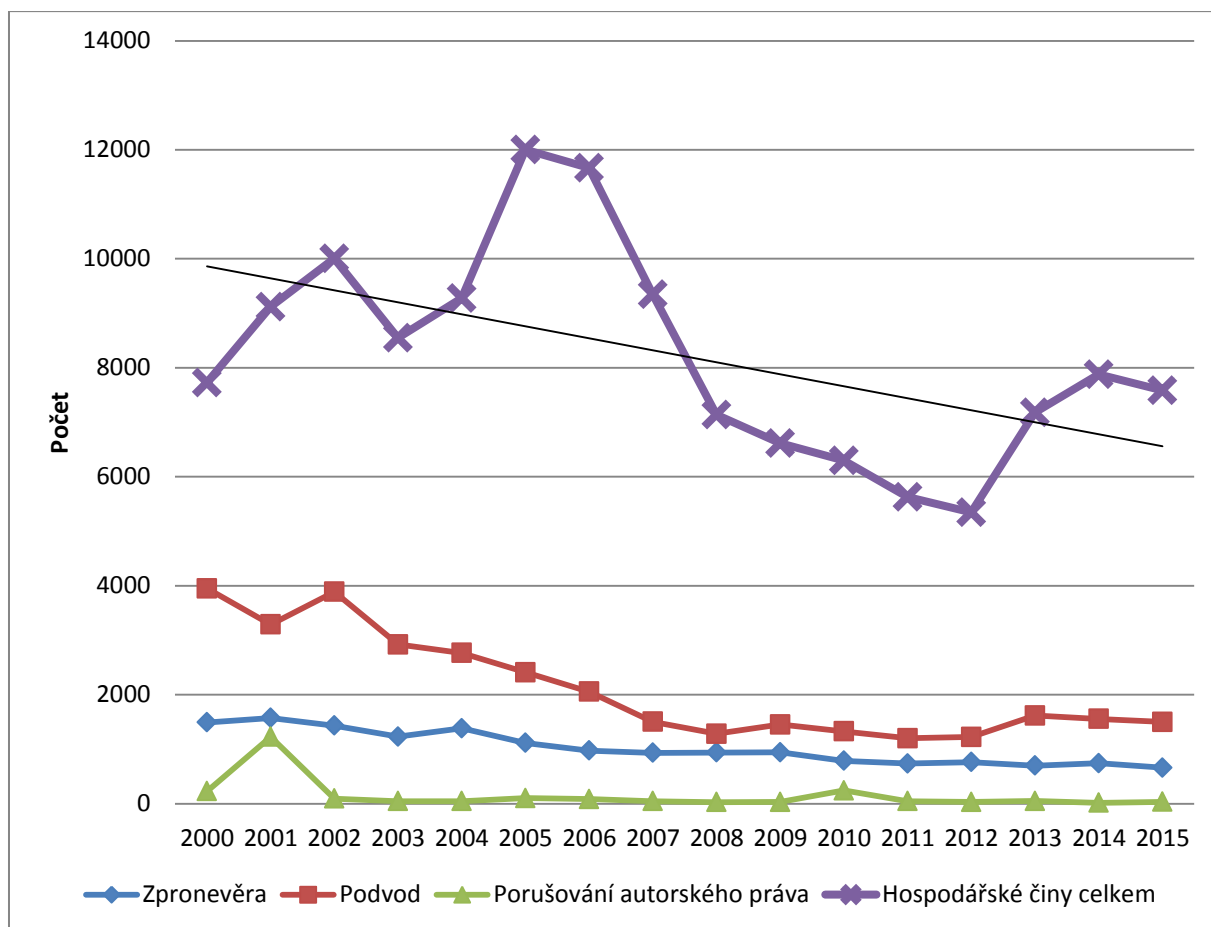

Klesající vývojový trend lze vypožorovat také u všech vybraných majetkových činů. Markantní je především postupný pokles počtu krádeží věcí z automobilů mezi lety 2003 – 2015. V tomto období poklesl počet zmíněných krádeží páchaných recidivisty z 5049 činů až na 1907 v roce 2015, což představuje pokles o 3142 činů (tj. o 62 %). U dvou nejfrekventovanějších z vybraných majetkových činů, kterými jsou krádeže prosté a krádeže vloupáním došlo v roce 2015 k největším meziročním poklesům jejich počtu za celé sledované období, což se výrazně projevilo na již zmíněném výrazném poklesu celkového počtu majetkových trestných činů páchaných recidivisty v tomtéž roce.

Také vývoj celkového počtu hospodářských trestných činů spáchaných recidivisty v letech 2000 – 2015 nebyl prost výrazných změn (viz Tabulka č. 9 a Graf č. 8). Do roku 2005 se počet těchto činů (s výjimkou výraznějšího poklesu v roce 2003) postupně zvyšoval až na 12003 činů. V porovnání s rokem předchozím bylo v roce 2005 zaznamenáno o 2725 hospodářských činů více. Jedná se tak o největší meziroční nárůst počtu těchto činů v celém sledovaném období. Období následujících sedmi let se naopak vyznačovalo kontinuálním poklesem. Od roku 2008 již počet těchto činů nepřesáhl osmitisícovou hranici, přičemž nejmenší počet hospodářských činů spáchaných recidivisty byl v námi sledovaném období registrován v roce 2012, kdy činil 5349 činů. V následujících dvou letech začal počet zmíněných činů opět narůstat.

Všechny vybrané hospodářské trestné činy recidivistů sledované ve zprávách o bezpečnostní situaci na území České republiky vykazují ve sledovaném období víceméně klesající dlouhodobý vývojový trend.

Graf č. 8 Vývoj počtu vybraných hospodářských činů spáchaných recidivisty v letech 2000 – 2015

VI. Recidiva trestné činnosti podle statistických výkazů Ministerstva spravedlnosti

Recidiva trestné činnosti a ukládání trestů odsouzeným, kteří byli soudy označeni jako recidivisté, je Ministerstvem spravedlnosti ČR dlouhodobě sledována a každoročně vykazovaná ve statistické Ročence kriminality. V posledních letech je tato ročenka dostupná na webových stránkách MSp (v sekci Infodata).

V soudních statistikách byli recidivisté evidováni do roku 2010 podle § 34 trestního zákona (zákon č.140/1961 Sb.). Jako recidivisté byli v soudních statistikách označeni odsouzení, kteří již byli pro trestný čin odsouzeni a spáchali druhý nebo další trestný čin po právní moci předchozího odsuzujícího rozsudku, a soudy tuto okolnost, podle povahy předchozího odsouzení, považovaly za přitěžující. Do přijetí nového trestního zákoníku byli v ročence sledováni i zvláště nebezpeční recidivisté podle § 41 trestního zákona. Byli však vykazováni pouze v části týkající se údajů ze státních zastupitelství. Po nabytí účinnosti nového trestního zákoníku (zákon č.40/2009 Sb.) se eviduje ve statistikách tzv. soudem označený recidivista, a to v případech, když soud přihlíží při ukládání trestu odsouzenému k jeho dřívější trestné činnosti podle § 34 písm. l) trestního zákona⁹ resp. § 42 písm. p) TrZ.

Ve smyslu § 42 písm. p) TrZ je recidiva (předchozí odsouzení za trestný čin) posuzována jako přitěžující okolnost. Je rozhodná pro povahu a závažnost trestného činu a promítá se i do možnosti nápravy pachatele, eventuálně i do poměrů pachatele. V neprospěch pachatele ovlivňuje druh a výměru ukládaného trestu, když blíže charakterizuje trestný čin a osobu pachatele. Recidiva je považována za jednu z nejvýznamnějších a nejčastěji aplikovaných přitěžujících okolností (blíže k tomu Chromý, 2009).

Ze statistických přehledů je zřejmé (Tabulka č. 10 a Graf č. 9), že od roku 1989 se snižoval počet odsouzených osob označených soudy za recidivisty. Jejich nejnižší podíl z celkového počtu odsouzených osob byl vykázan v posledním roce účinnosti starého trestního zákona (zák. č.140/1961 Sb.), a to v roce 2009 - 9,1%.

Na postupné snižování podílu recidivy u odsouzených osob měla vliv i novelizace ustanovení § 34 písm. l), dříve písm. k) trestního zákona, která dále zdůraznila materiální pojetí recidivy

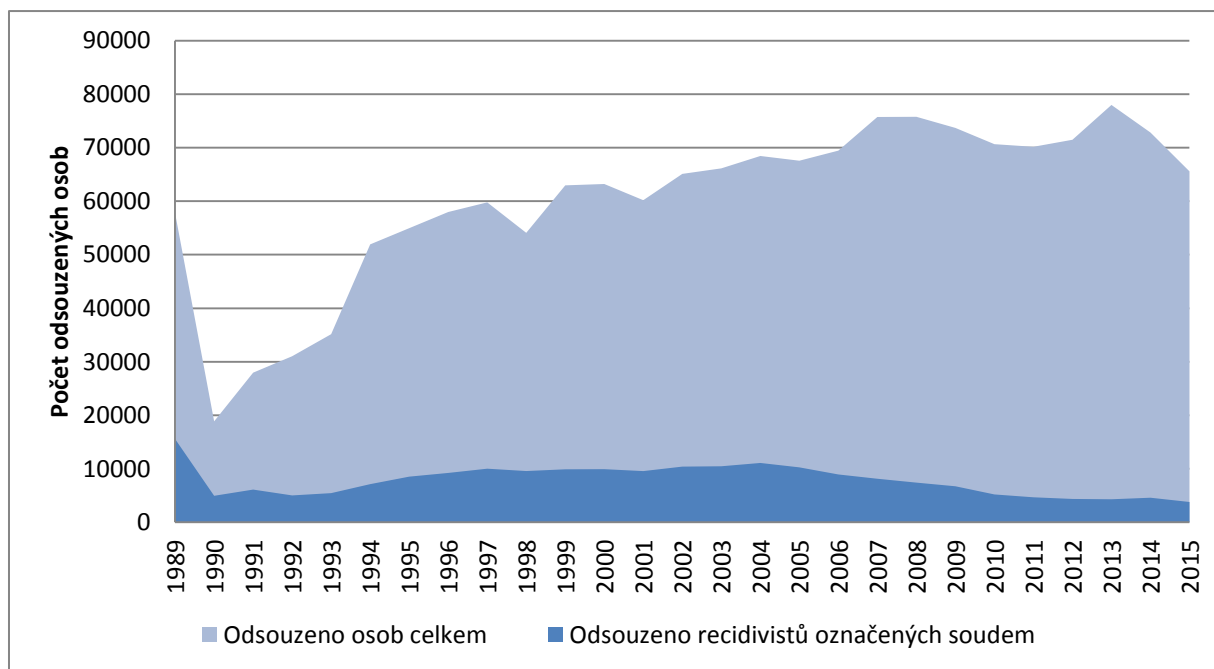
---

⁹ v posledním platném znění

jako přitěžující okolnosti tím, že do uvedeného ustanovení doplnila výčet okolností, které soud musí brát v úvahu, a na základě nichž může dojít k závěru, že předchozí odsouzení pachatele nebude považovat za přitěžující okolnost recidivy. Ustanovení výslovně zakotvilo fakultativnost posuzování recidivy jako přitěžující okolnosti.

I po přijetí nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) justiční statistiky vykazují snížení podílu odsouzených osob označených soudem za recidivisty (tzn. označených na základě podmínek stanovených trestním zákoníkem jako recidivisté). V roce 2014 činil podíl na odsouzených osobách 6,3 % a v předchozím roce byl podíl 5,5 %, což je nejméně od roku 1989. Hlavní důvod je nová právní úprava (viz výše), kdy je recidiva (předchozí odsouzení za trestný čin) posuzována jako přitěžující okolnost.

Graf č. 9 Recidivisté označení soudem

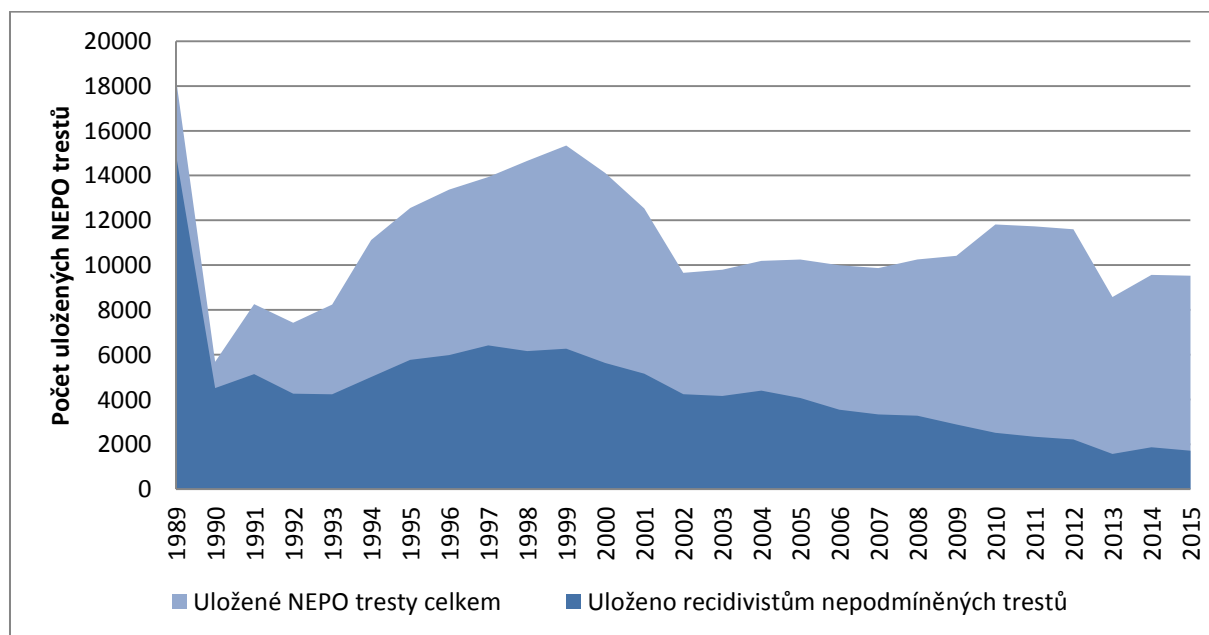
Tabulka č. 10 Recidivisté označení soudem

Rok	Odsouzeno osob celkem	Odsouzeno recidivistů označených soudem/podíl recidivistů v %	
1989	57743	15560	26,9%
1990	18871	4957	26,3%
1991	27964	6122	21,8%
1992	31032	5028	16,7%
1993	35157	5459	15,5%
1994	51931	7137	13,7%
1995	54957	8535	15,5%
1996	57974	9228	15,9%
1997	59777	10020	16,8%
1998	54083	9582	17,7%
1999	62954	9906	15,8%
2000	63211	9932	15,7%
2001	60182	9574	15,9%
2002	65098	10413	16,0%
2003	66131	10476	15,8%
2004	68443	11096	16,2%
2005	67561	10273	15,2%
2006	69445	8948	12,9%
2007	75728	8144	10,8%
2008	75761	7422	9,8%
2009	73685	6738	9,1%
2010	70651	5211	7,4%
2011	70160	4681	6,7%
2012	71471	4372	6,1%
2013	77976	4309	5,5%
2014	72825	4602	6,3%
2015	65569	3802	5,8%

Zdroj: statistické ročenky kriminality Msp

Z obrazu celkové trestní politiky je samozřejmě problematická trestná činnost recidivistů, a to zejména z pohledu ukládání nepodmíněných trestů odnětí svobody (Tabulka č.11 a Graf č.10). V ročenkách kriminality Msp je vykazován i podíl recidivistů na uložených nepodmíněných trestech. Po roce 1989 se snižoval počet i podíl uložených nepodmíněných trestů i u osob označených soudy za recidivisty. Během tohoto období se samozřejmě projevilo zavedení a ukládání alternativních sankcí a vůbec vyjádření subsidiární povahy trestu odnětí svobody (zprůsnění podmínek pro uložení nepodmíněného trestu). Za účinnosti starého trestního zákona dosáhl nejnižšího počtu v roce 2009 - 2 891 odsouzených. Po roce 2010 počet recidivistů na uložených nepodmíněných trestech klesá a nejnižšího počtu dosáhl v roce 2013 – 1576, i když je nutno si uvědomit, že v tento rok byl počet recidivistů ovlivněn amnestií prezidenta republiky.

Graf č. 10 Uložené nepodmíněné tresty recidivistům

Tabulka č. 11 Uložené nepodmíněné tresty recidivistům

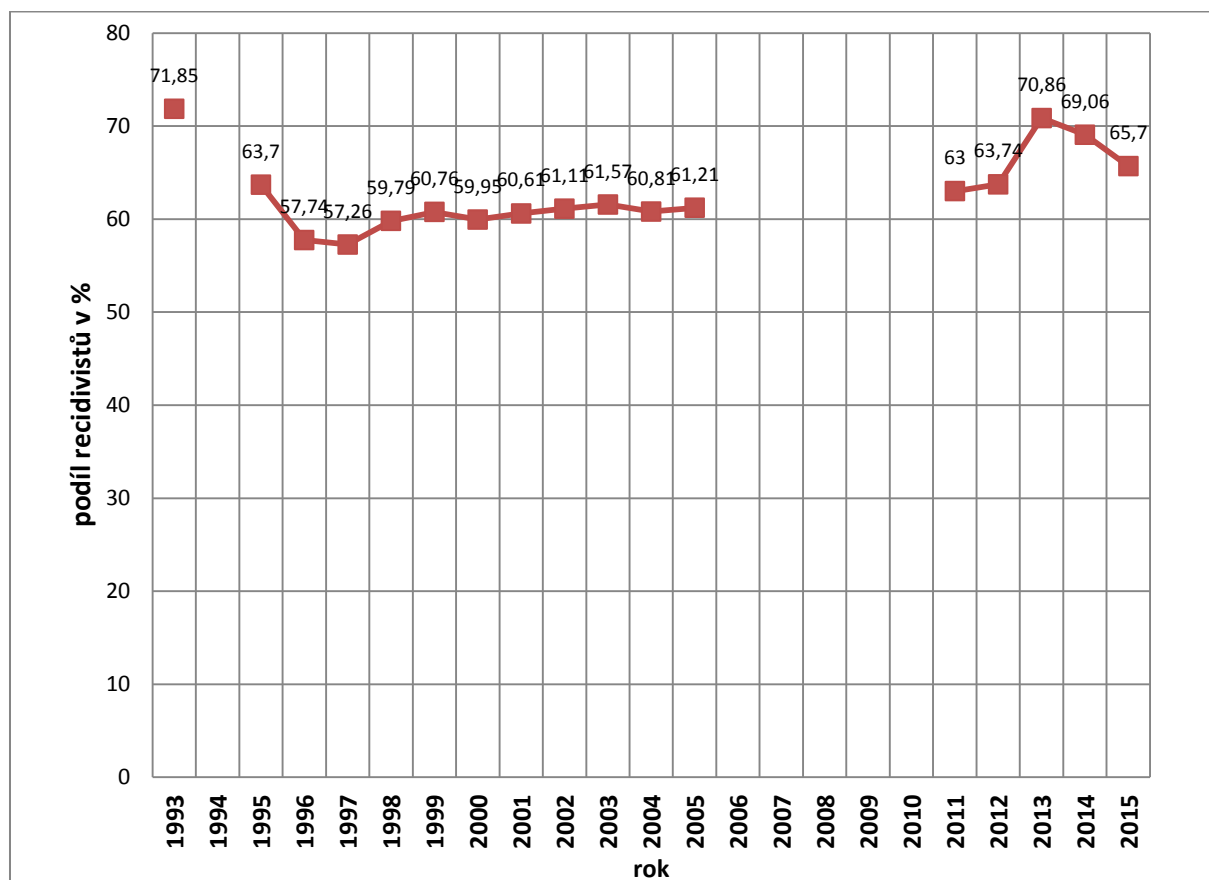
Rok	Uložené NEPO tresty celkem	Uložené NEPO tresty recidivistům/podíl NEPO trestů u recidivistů v %	
1989	18284	14899	95,8%
1990	5687	4516	91,1%
1991	8261	5139	83,9%
1992	7430	4266	81,9%
1993	8244	4239	77,6%
1994	11125	5010	70,2%
1995	12552	5776	67,7%
1996	13375	5989	64,9%
1997	13933	6421	64,1%
1998	14656	6166	64,3%
1999	15340	6273	63,3%
2000	14114	5635	56,7%
2001	12533	5157	53,9%
2002	9659	4242	40,7%
2003	9797	4164	39,7%
2004	10192	4402	39,7%
2005	10253	4073	39,6%
2006	9997	3550	39,7%
2007	9871	3340	41,0%
2008	10255	3282	44,2%
2009	10419	2891	42,9%
2010	11818	2519	48,3%
2011	11733	2344	50,1%
2012	11602	2223	51,0%
2013	8579	1576	36,6%
2014	9568	1874	43,5%
2015	9531	1720	45,2%

Zdroj: statistické ročenky kriminality Msp

VII. Penologické pojetí recidivy

Velmi důležitou informací o úspěšnosti předchozího trestu odnětí svobody ukazuje recidiva v penologickém pojetí. Jde o specifický typ recidivy, o níž i v našich podmínkách lze získat základní statistické informace. Jedná se tedy o sledování opakovaného pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody. Penologické pojetí recidivy je užší než recidiva v právním pojetí, neboť eviduje pouze pachatele, kteří již dříve byli věznění. Údaj o ní je součástí statistik, které vydává Vězeňská služba ČR. Vychází z nich následující Graf č. 11, který sleduje podíl recidivistů (tedy osob, které nebyly ve výkonu trestu odnětí svobody v daném roce poprvé) v letech 1993 -2015. Budeme-li o účinnosti trestu odnětí svobody uvažovat na základě těchto dat, za efektivní intervenci z hlediska další trestné činnosti jej považovat rozhodně nemůžeme. Zhruba dvě třetiny odsouzených se totiž další trestné činnosti dopustilo i přesto, že s jeho výkonem mělo již zkušenost (často dokonce opakovanou).

Graf č. 11 Recidiva v penologickém pojetí (1993-2015)

(Zdroj: statistická ročenka VS ČR; v letech 1994 a 2006-2010 statistická ročenka VS ČR údaje o recidivě neobsahovala)

VIII. Sledování údajů o kriminální recidivě v zahraničí

Recidiva patří k hlavním tématům kriminologie i ke klíčovým kategoriím trestní politiky většiny zemí euroamerického prostoru. Měření recidivy je v kriminologii zavedenou a osvědčenou metodou, jak zkoumat působení jednotlivých trestních opatření. Diskuze mezi experty v oblasti kriminologie a trestní politiky ukazují rostoucí zájem o tuto problematiku a potvrzují důležitost statistik recidivy pro kriminologický výzkum i pro potřeby soudního rozhodování a samotnou trestní politiku.

Kritérium recidivy má nezastupitelný význam při hodnocení účinnosti trestní politiky a obecným trendem na evropské i mezinárodní úrovni je tak snaha o pravidelné a systematické sledování a vyhodnocování údajů o recidivě. V posledních dvou desetiletích se díky shromažďování a především digitalizaci policejních i soudních dat otevírají nové možnosti pro zkoumání recidivy v širším rozsahu. (Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar, 2014)

Míry recidivy v jednotlivých evropských zemích odrážejí různé právní systémy a trestní právo jednotlivých zemí a interpretovat mezinárodní rozdíly mezi mírami recidivy je tak složité. Dosud není dostupná žádná systematická studie, která by poskytla ucelený přehled měř recidivy v Evropě. Jedním z významných počinů v této oblasti je iniciativa výzkumného oddělení nizozemského Ministerstva spravedlnosti (WODC), které zaměřilo svou badatelskou činnost hlavně na možnosti komparace jednotlivých národních studií recidivy v evropských zemích. Bylo identifikováno čtrnáct evropských zemí, kde byla v nedávné době uskutečněna studie věnující se recidivě v národním měřítku. Následně byla sestavena výzkumná skupina (European Research group on National Reconviction rates), která se měla zabývat především možnostmi mezinárodního srovnání z hlediska míry recidivy v jednotlivých zúčastněných zemích a potenciálem stávajících dat. (Zara & Farrington, 2016; Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar, 2014) Také například Rada Evropy se snaží o shromažďování dílčích informací o ukládaných trestních sankcích a jejich účinnosti a srovnávání situace napříč evropskými zeměmi, které zahrnuje i zveřejňování výsledků jednotlivých studií recidivy v rámci národních států (např. Aebi, Tiago, & Burkhardt, 2015).

Výstupy z výzkumu realizovaného při nizozemském Ministerstvu spravedlnosti přinášejí cenné informace o sledování recidivy v jednotlivých evropských zemích. V době realizace šetření (rok 2005) byly aktuálně dostupné studie recidivy v následujících zemích: Island, Norsko, Švédsko, Finsko, Dánsko, Severní Irsko, Irsko, Skotsko, Anglie a Wales, Nizozemí,

Francie, Švýcarsko, Rakousko a Německo. Data o recidivě v rámci těchto národních studií se ovšem odlišují v základních kritériích, týkají se různých skupin pachatelů, ať už z hlediska věku, druhu trestné činnosti či druhu uložených sankcí. V některých zemích je významně zúžený výběrový soubor a výpovědní hodnota dat je tak omezená. Například ve Francii a ve Finsku jsou k dispozici údaje pouze o pachatelích propuštěných z vězení, zatímco v dalších zemích data zahrnují také osoby s uloženým peněžitým trestem nebo trestem obecně prospěšných prací. (Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar, 2014). Příklady národních studií recidivy a odlišných kritérií jejich realizace jsou v následující Tabulce č. 12.

Tabulka č. 12 Příklady národních studií recidivy; převzato (Wartna & Nijssen, 2006) a doplněno

Země	Zdroj	Skupina pachatelů	N	Plánované opakované měření
Anglie a Wales	(Spicer & Glicksman, 2004) (Home Office, 2005)	Dospělí odsouzení nebo propuštění z vězení v r. 2001 Mladiství (10-17) odsouzení nebo propuštění z vězení v r. 2003	40.825 38.257	každoročně
Dánsko	(Department of Prison and Probation, 2001)	Osoby propuštěné z vězení nebo podmíněně propuštěné z vězení v letech 1996-1999	20.000/rok	každoročně
Finsko	(Hypén, 2004)	Pachatelé odsouzení k nepodmíněnému trestu a všichni propuštění v letech 1993-2001	30.000	každoročně
Francie	(Kensey & Tournier, 2005)	Vězni propuštění od května 1996 do dubna 1997	3.000	nejisté
Island	(Baumer, Wright, Kristinsdottir, & Gunnlaugsson, 2002)	Všechny osoby propuštěné z vězení od ledna 1994 do listopadu 1998	1.176	každoročně (pouze pro opětovné odsouzení)
Irsko	Institute of Criminology, Dublin	Muži propuštění z vězení v letech 2001-2004	18.000	nejisté ¹⁰

¹⁰ Byl realizován další obdobný jednorázový výzkum recidivy (Irish Prison Service, 2013).

Německo	(Jehle, Heinz, & Sutterer, 2003)	Osoby odsouzené nebo propuštěné z vězení v roce 1994	1.000.000	nejisté ¹¹
Nizozemí	(Wartna, Tollenaar, & Blom, 2005)	Osoby odsouzené v roce 1997 Mladiství (12-18) odsouzení v roce 1997	131.000 15.000	každoročně
Norsko	(Statistics Norway, 2006)	Osoby obžalované v roce 1996	65.000	každoročně
Rakousko	(Pilgram, 1994)	Dospělí odsouzení v r. 1983 Mladiství odsouzení v r. 1983	69.267 7.292	ne
Severní Irsko	(McMullan & Ruddy, 2005) (Decodts, 2005)	Dospělí s tresty vykonávanými na svobodě (non-custodial) nebo propuštění v r. 2001 Mladiství (10-16) s tresty vykonávanými na svobodě (non-custodial) nebo propuštění v r. 2001	19.413 627	každoročně
Skotsko	(Scottish Executive National Statistics, 2005)	Osoby propuštěné nebo s tresty vykonávanými na svobodě (non-custodial) v roce 1999	45.245	každoročně
Švédsko	(The Swedish National Council of crime Prevention, 2005)	Všechny osoby odsouzené v roce 1999	76.700	každoročně
Švýcarsko	(Storz, 1997)	Osoby odsouzené v letech 1986-1994	70.000/rok	nepravidelně

Dalším rozdílem v měření recidivy v jednotlivých evropských zemích je frekvence monitorování a vyhodnocování údajů. V některých zemích jsou data o recidivě systematicky shromažďována, každoročně zpracovávána a recidiva tak může být analyzována v pravidelných intervalech a především dlouhodobě. Je tomu tak v Anglii a Walesu, Skotsku,

¹¹ V dalších letech 2004, 2007 a 2010 byly realizovány další etapy národní statistiky recidivy v Německu.

Francii, Nizozemí, Švýcarsku (Fink & Ducommun-Vaucher, 2014), Estonsku a ve skandinávských zemích – ve Švédsku, Norsku, Dánsku, Finsku a na Islandu (Kristoffersen, 2010). Mimo Evropu je také například v severní Americe pravidelné shromažďování dat a vytvoření centrálního registru recidivy rovněž dobře zavedené. V dalších evropských zemích existují pouze izolované soubory dat. V Německu bylo nedávno dokončeno druhé kolo velmi rozsáhlé národní studie; jednorázové výzkumy recidivy byly uskutečněny v Rakousku, ve Francii a v Irsku. (Albrecht, 2014; Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar, 2014)

Jako příklad odlišných přístupů při sledování kriminální recidivy jsme pro podrobnější inspiraci z evropských zemí vybrali Velkou Británii s jedním z nejstarších a nejpropracovanějších integrativních systémů sledování recidivy; Nizozemí, kde podle Wartny a kol. (Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar, 2014; Wartna & Nijssen, 2006) je propojení databází sice stále v experimentální fázi, nicméně jde o projekt inspirativní a ambiciózní a dále Německo, kde je model statistik recidivy založen na pravidelně opakovaných etapách sběru a vyhodnocování dat o recidivě.

Velká Británie

Jedním z nejpropracovanějších systémů sledování recidivy se může pochlubit Velká Británie. První studie založené na centralizované národní databázi (Offender Index) byly realizovány v Anglii a Walesu již v devadesátých letech. Publikace Ministerstva spravedlnosti „Compendium of Reoffending Statistics for England and Wales“ (např. Ministry of Justice, 2011) obsahují výběr analýz věnujících se recidivě, zahrnuje srovnání jednotlivých typů recidivy, míry recidivy pro jednotlivé věznice, podrobný rozbor publikovaných dat, dlouhodobé statistické řady sledující úroveň recidivy a také mezinárodní srovnání. Tak jako v dalších zemích je kriminální recidiva sledována jako opětovné spáchání trestného činu u osob, které již v minulosti byly odsouzeny a kterým byl uložen některý druh trestní sankce. V národních statistikách je mírou recidivy procento dospělých osob propuštěných z vězení nebo odsouzených k trestům vykonávaných na svobodě mezi lednem a březnem, kteří byli soudem znovu odsouzeni v průběhu jednoho roku. Zároveň jsou vyhodnocovány a analyzovány počty, respektive podíly recidivujících pachatelů v jednotlivých následných periodách. (Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar, 2014; Zara & Farrington, 2016) Zmíněná publikace Ministerstva spravedlnosti z roku 2011 (Ministry of Justice, 2011) tak například ukazuje, že u skupiny pachatelů, kteří byli propuštěni z vězení nebo odsouzeni v rozmezí leden až březen 2000:

- 20 % bylo znovu odsouzeno v průběhu tří měsíců;
- 43 % v průběhu jednoho roku;
- 55 % v průběhu dvou let;
- 68 % v průběhu pěti let;
- 74 % bylo znovu odsouzeno v průběhu devíti let.

Tato zjištění a příklady výstupů z britských statistik recidivy jsou uvedeny v následující Tabulce č. 13. Statistiky také zjišťují tzv. frekvenci recidivy (reconviction frequency), která udává počet trestných činů na 100 pachatelů.

Tabulka č. 13 Příklad výstupu z britské statistiky recidivy; převzato z Ministry of Justice (2011) a Zara & Farrington (2016)

Sledované období	Míra recidivy	Frekvence recidivy	Frekvence recidivy opětovných pachatelů/recidivistů	Míra závažnosti recidivy
3 měsíce	19,9%	50,3	252,3	0,2
6 měsíců	30,8%	98,9	320,6	0,4
9 měsíců	37,9%	142,6	376,5	0,6
1 rok	43,0%	185,1	430,2	0,8
2 roky	55,2%	347,5	628,9	1,6
3 roky	61,9%	498,5	805,4	2,5
4 roky	65,8%	632,9	961,3	3,1
5 let	68,4%	741,7	1083,5	3,8
6 let	70,4%	833,9	1184,8	4,4
7 let	71,8%	912,3	1270,4	5,0
8 let	73,0%	986,4	1351,1	5,5
9 let	74,0%	1057,5	1429,8	6,0

Dalšími sledovanými hodnotami je také frekvence recidivy pro opětovné pachatele/recidivisty, která ukazuje počet trestných činů, které vedly k odsouzení, na 100 recidivistů. Dalším uváděným ukazatelem je míra závažnosti recidivy, která udává počet závažných trestných činů, které vedly k novému odsouzení v průběhu 18 měsíců na 100 pachatelů. Systematické sledování recidivy v dlouhodobém horizontu pak umožňuje využití zmíněných statistik pro další analýzy.

Nizozemí

Vedle monitorování recidivy ve Velké Británii je jedním z nejdůslednějších a nejflexibilnějších systémů sledování recidivy program vyvinutý a používaný v Nizozemí – The Dutch Recidivism Monitor (Wartna, Blom, Tollenaar, & Bogaerts, 2004; Wartna, Blom, & Tollenaar, 2011). Podle Wartna, Knowles, Morton, Alma, & Tollenaar (2014) jde zatím stále o experimentální fázi projektu, zejména z hlediska propojení databází, nicméně je to ambiciózní a pro další evropské země inspirativní počín. Jde o dlouhodobý výzkumný projekt, který realizuje standardizované měření recidivy mezi různými skupinami pachatelů. Projekt umožňuje Ministerstvu spravedlnosti v Nizozemí získat zřetelnější představu o výsledcích trestních intervencí a o průběhu kriminální kariéry mladých i dospělých pachatelů. Měření je jako součást projektu Monitor recidivy (The Recidivism Monitor) prováděno opakovaně stejným způsobem s neměnnou metodologií, díky čemuž jsou výsledky výzkumu v čase srovnatelné. Pro konkrétní důležité skupiny pachatelů jsou měření opakována v daných intervalech, což umožňuje popsat vývoj recidivy a zkoumat následující průběh kriminální kariéry pachatelů v těchto skupinách.

Data pro výzkum jsou získávána z databáze, která byla vyvinuta speciálně pro potřeby projektu Monitor recidivy (Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie – OBJD). OBJD je v zásadě zašifrovaná, anonymizovaná kopie oficiálního justičního dokumentačního systému JDS, nizozemské obdoby rejstříku trestů, který je spravován Justiční informační službou (Justitiële Informatiedienst, JustID). Všechna data OBJD jsou anonymizovaná. Osobní údaje jako jména apod. chybí zcela, další identifikační údaje (např. registrační čísla soudních spisů) jsou zašifrované. JDS poskytuje přehled všech fyzických a právnických osob, které přišly do kontaktu s justičním systémem v Nizozemí pro podezření z trestného činu. Vstupní podmínkou pro zařazení do JDS je skutečnost, že osoba nebo subjekt přišly do kontaktu s justičním systémem po roce 1996, ovšem na přímé vyžádání je možné do systému doplnit i skutky spáchané před tímto rokem. Pro každý kriminální skutek je registrováno, kdy

a u kterého státního zastupitelství je evidován, stejně jako podrobnosti o samotném trestném činu a o tom, jak a jakým příslušným úřadem/orgánem byl vyřešen. Každé tři měsíce je databáze OBJD aktualizována a doplňována o aktuální informace z justičního dokumentačního systému JDS. Důležitým rozdílem mezi těmito dvěma registry – OBJD vzniklým pro výzkumné účely a oficiální nizozemskou obdobou rejstříku trestů JDS – je ten, že z OBJD nejsou odstraňovány údaje o minulých skutcích, u kterých uplynula zákonná lhůta pro zahlazení odsouzení, a ty jsou tak nadále pro výzkumné účely k dispozici.

Nizozemská databáze OBJD obsahuje pouze základní informace o jednotlivých případech. Evidován je druh sankce, spolu s jejím rozsahem nebo délkou trvání. Nejsou ovšem přístupné detailní informace o specifickém výchovném programu, jehož se pachatel účastnil nebo konkrétní věznice, kde si odpykával nepodmíněný trest. Osobní údaje samozřejmě také nejsou součástí databáze, nicméně jsou na vyžádání prostřednictvím zašifrovaného identifikačního čísla Justiční informační službou pro výzkumné účely dohledatelné.

Výzkumy pracující s těmito typy osobních dat a disponující přístupem k relevantním informacím o daných kriminálních skutcích pochopitelně vyžadují zvláštní povolení Ministerstva spravedlnosti. Zpracování těchto dat pak má primárně v kompetenci výzkumné oddělení nizozemského Ministerstva spravedlnosti (WODC).

Jak uvádějí Warthna, Blom, & Tollenaar (2011) recidiva je v nizozemských studiích vymezována podle šesti neměnných kritérií či měřítek popsanych v následující Tabulce č.14. První čtyři kritéria - obecná, závažná, velmi závažná a „NEPO“ recidiva - se vzájemně liší závažností spáchaných deliktů, trestní sazbou aktuálně odsouzeného skutku, délkou uloženého trestu. Další měřítko se pak zaměřuje na charakter trestné činnosti. Speciální recidiva označuje opětovné odsouzení pachatele za delikt stejného druhu jako u odsouzení předchozího – například pachatel krádeže, který byl znovu odsouzen za další majetkový trestný čin (třeba podvod). Specifická recidiva pak sleduje opětovné odsouzení za stejný trestný čin jako v případě předchozího odsouzení.

Tabulka č. 14 Kritéria recidivy používaná v nizozemských studiích recidivy; převzato z (Wartna, Blom, & Tollenaar, 2011)

Kritérium recidivy	Popis
Obecná recidiva („general recidivism“)	Opětovné odsouzení za jakýkoli delikt, nehledě na jeho povahu či závažnost
Závážná recidiva („serious recidivism“)	Opětovné odsouzení za jakýkoli delikt s minimální délkou trestu 4 roky
Velmi závažná recidiva („very serious recidivism“)	Opětovné odsouzení za jakýkoli delikt s minimální délkou trestu 8 let
„NEPO“ recidiva¹² („ovs-recidivism“)	Opětovné odsouzení za jakýkoli delikt potrestaný nepodmíněným trestem odnětí svobody (ovs)
Speciální recidiva („special recidivism“)	Opětovné odsouzení za delikt stejného typu jako u předchozího odsouzení
Specifická recidiva („specific recidivism“)	Opětovné odsouzení za stejný delikt jako u předchozího odsouzení

Zdroj: (Wartna, Blom, & Tollenaar, 2011)

Německo

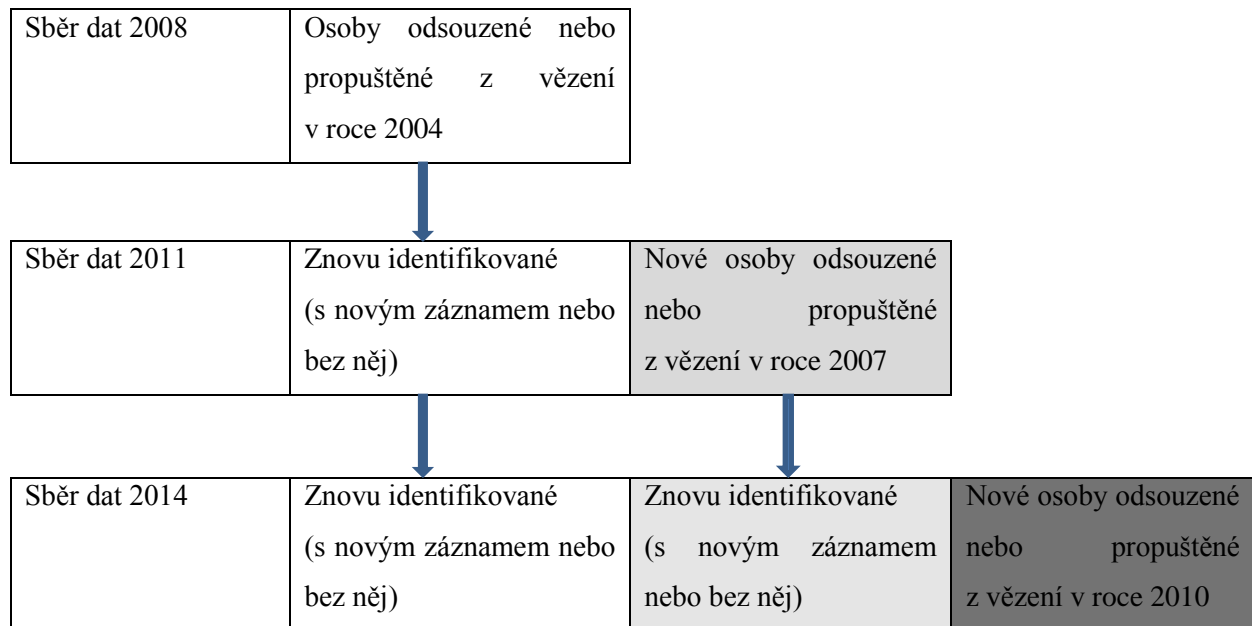
Od studií recidivy ve Velké Británii a v Nizozemí se liší podoba šetření realizovaného v Německu. Na rozdíl od každoročního kontinuálního sledování recidivy, jak tomu je v jiných zemích, design výzkumu recidivy v Německu pracuje s pravidelně opakovanými koly sběru a vyhodnocování dat o recidivě. Podobně jako další národní studie vychází také ta německá z údajů dostupných z federálního rejstříku trestů. Ten obsahuje údaje o všech trestech uložených německými soudy i rozsudky zahraničních soudů nad německými občany nebo lidmi žijícími v Německu. Informace jsou obvykle uchovávány po dobu pěti let, v případě nepodmíněných trestů minimálně deset let, pokud osoba není znovu odsouzena. Druhá část rejstříku obsahuje informace o výchovných opatřeních podle zákona o soudnictví nad mládeží.

Dosud proběhly v rámci německé národní statistiky recidivy tři etapy sběru dat, sledující recidivu ve tříletých intervalech (viz Graf č. 12). Stávající data umožňují aktuálně

¹² Typ recidivy nazvaný nizozemskými autory „ovs-recidivism“ vychází z holandského označení nepodmíněného trestu odnětí svobody (ovs) a v češtině jsme jej nazvali „NEPO recidiva“. Na rozdíl od penologické recidivy vychází pouze z míry závažnosti nově odsouzeného (recidivního) deliktu a uloženého NEPO trestu a nezáleží tedy na tom, zda pachatel již dříve byl ,a nebo nebyl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

vyhodnocovat recidivu u vybraných pachatelů v tříletých periodách (3, 6 a 9 let). Standardně je kriminální recidiva sledována v souvislosti s typem spáchaného trestného činu, druhem uložené trestní sankce, předchozími odsouzeními, stejně jako ve vzájemném vztahu se sociodemografickými proměnnými – věkem, pohlavím a národností pachatele. (Jehle J.-M. , 2014)

Graf č. 12 Model sběru dat v německé statistice recidivy;(převzato z Jehle, 2014)

Měření recidivy v mezinárodním srovnání

Jednotlivé země se při měření a vyhodnocování kriminální recidivy významným způsobem liší. Zatímco v některých zemích se statistiky o recidivě staly nedílnou součástí celkových justičních statistik, v jiných se trestní politika spoléhá pouze na dílčí kriminologické výzkumy. Základním předpokladem pro efektivní sledování recidivy je přitom v každém případě umožnění přístupu do standardních databází o trestné činnosti a o jejím řešení v jednotlivých fázích justičního systému, tedy do rejstříků trestů a jim podobných informačních systémů. Práci s daty a možnost mapovat recidivu kontinuálně za účelem sledování vývojových trendů usnadňuje jejich elektronizace, díky které je pak možné každoročně aktuálně vyhodnocovat recidivu v jednotlivých časových kohortách. Setkat se můžeme také s pokusy propojit tyto databáze s informacemi o významných sociodemografických proměnných, jako je vzdělání, zaměstnání či rodinný stav odsouzených

osob (například registry obyvatel apod.). Takové analýzy jsou samozřejmě pro predikční účely ještě efektivnější.

Jednotlivé národní statistiky recidivy se odlišují použitou metodologií sběru a vyhodnocování dat. Liší se v definování sledované populace – v Anglii a Walesu jsou sledována data o recidivě všech pachatelů, kteří byli odsouzeni nebo propuštěni z vězení v první čtvrtině daného roku; Skotsko používá specificky definovanou roční kohortu (od 1.dubna daného roku do 31.března roku následujícího); Francie sleduje data o všech propuštěných z vězení v daném roce, v dalších zemích jsou sledovány údaje pro všechny osoby odsouzené nebo propuštěné z vězení v daném roce apod. Jednotlivé země se také vedle definice sledované kohorty liší odlišnou periodou vyhodnocování recidivy, různou definicí „prokázané recidivy“ apod.

Wartna, Knowles, Morton, Alma & Tollenaar (2014) ve společné stati „Comparison of Reoffending Rates across Countries: An International Pilot Study“ navrhují právě nezbytné návrhy úprav a předpoklady pro mezinárodní srovnání úrovní recidivy. Mezinárodní standardy pro výzkum recidivy musí dle autorů počítat se sjednocením definice „věku“; jednotné používání celoroční výběrové kohorty (nikoli např. specificky definovanou kohortu, jak je tomu v současné době v Anglii a Walesu i ve Skotsku); používání sjednocených vyhodnocovaných časových period (jako nejvhodnější se podle autorů jeví dvouletá perioda vyhodnocování údajů) a kritérií pro prokázanou recidivu; sjednocení kritérií, které osoby a skutky budou či nebudou do kohort zařazeny i sjednocení kritérií pro kvalifikování recidivy apod.

Komparaci údajů o recidivě mezi jednotlivými státy naproti tomu znesnadňuje fakt, že jejich justiční systémy vycházejí z různých zásad i zákonných vymezení trestných činů a jejich postihu, a různé jsou i časové úseky, po nichž recidivu u jednotlivých skupin pachatelů monitorují (platí přirozeně, že čím je tato doba delší, tím vyšší údaj o recidivě lze předpokládat). V Tabulce č. 15 (viz níže) jsou prezentovány údaje z vybraných statistik tohoto typu. Recidiva je zde shodně definována jako záznam o novém odsouzení v daném časovém intervalu pro příslušnou skupiny odsouzených (procentuální údaj tedy hovoří o podílu osob s dalším záznamem). Zobrazená data je ovšem nutné brát spíše jako orientační, jejich vzájemné porovnávání je vzhledem k různosti justičních systémů v podstatě nemožné (nelze proto například konstatovat, že země s nižší mírou recidivy přistupují ke kontrole kriminality efektivněji).

Tabulka č. 15 Míra recidivy ve vybraných zemích, kde je systematicky sledována

Země	Rok	Vzorek	Doba, po níž byla recidiva sledována	Recidiva (v %)
Anglie a Wales	2009	Všichni pachatelé, kteří byli v první čtvrtině daného roku odsouzeni nebo propuštěni	1 rok	39,3
Skotsko	2007	Všichni odsouzení v daném roce	2 roky	42,0
Dánsko	2005	Všichni propuštěni z vězení a všichni odsouzení k obecně prospěšným pracím v daném roce	2 roky	26,0
Finsko	2005	Všichni propuštěni z vězení a všichni odsouzení k obecně prospěšným pracím v daném roce	2 roky	31,0
Island	2005	Všichni propuštěni z vězení a všichni odsouzení k obecně prospěšným pracím v daném roce	2 roky	24,0
Norsko	2005	Všichni propuštěni z vězení a všichni odsouzení k obecně prospěšným pracím v daném roce	2 roky	20,0
Švédsko	2005	Všichni propuštěni z vězení a všichni odsouzení k obecně prospěšným pracím v daném roce	2 roky	30,0
Německo	2010	Všichni odsouzení a všichni propuštěni z vězení v daném roce	3 roky	35,0
Rakousko	2008	Všichni odsouzení a všichni propuštěni z vězení v daném roce	4 roky	38,0
Francie	2008	Všichni propuštěni z vězení v daném roce	5 let	59,0
Holandsko	1999	Všichni propuštěni z vězení v daném roce	8 let	74,1

Jak uvádí například Albrecht (Albrecht, 2014), mezi odborníky panuje shoda v tom, že by databáze recidivy měly být především co nejúplnější a co nejflexibilnější. Dalším doporučením pro získání co nejúplnější představy o recidivě pachatelů je kombinace zdrojů dat. Vedle oficiálních údajů o registrované kriminalitě z policejních a justičních statistik je vhodné pracovat také s dalšími metodami měření recidivy, například využít možnosti self-reportových studií, které mohou alespoň částečně odkrývat nezmapovanou oblast latentní kriminality (Zara & Farrington, 2016).

IX. Rejstřík trestů jako zdroj dat pro zkoumání efektivity trestní politiky

Zdrojem dat, který se v našich podmínkách nabízí pro posouzení účinnosti různých trestů či opatření trestní politiky, je Rejstřík trestů. Měřítka recidivy, které nabízí, patří v kriminologických výzkumech k nejvyužívanějším: na pokračování kriminální kariéry dotyčného jedince usuzujeme na základě záznamu o jeho dalším odsouzení. Kromě těchto údajů můžeme z Rejstříku čerpat také další informace, které lze využít pro analýzy vlivu různých rizikových faktorů. Jedná se o pohlaví odsouzeného, jeho věk a kriminální minulost.

Rejstřík vede evidenci fyzických a právnických osob pravomocně odsouzených soudy v trestním řízení a dále evidenci jiných významných skutečností pro trestní řízení. Najdeme zde proto záznamy o odsouzení, podmíněném zastavení trestního stíhání, podmíněném odložení návrhu na potrestání, narovnání a o odstoupení od trestního stíhání. Informace se do databáze samotné dostávají z trestních listů všech osob pravomocně odsouzených. Jedná se o oznámení soudu, v němž jsou vždy údaje týkající se:

- odsouzené osoby, aby nebyla zaměnitelná s jinou osobou,
- soudu a spisové značky trestní věci,
- rozhodnutí o vině, trestu a o ochranném opatření a o jejich výkonu,
- rozhodnutí soudu při podmíněném odsouzení nebo podmíněném propuštění z výkonu trestu nebo upuštění od výkonu jeho zbytku,
- udělení milosti,
- účasti odsouzeného na amnestii,
- zahlazení odsouzení.

Využití těchto dat pro posuzování efektivity jednotlivých trestů vyžaduje kritický přístup, neboť vzhledem ke svému původu mají omezenou vypovídací hodnotu. Každá analýza, kterou učiníme, musí zohlednit především fakt, že se pohybujeme výhradně v oblasti oficiálně registrované kriminality. V případě, že u zkoumané osoby nenajdeme po vykonání příslušného trestu záznam o dalším odsouzení, proto nelze nikdy s jistotou prohlásit, že v kriminální kariéře nepokračuje. Trestné činnosti se ve skutečnosti může dopouštět dál, avšak daří se jí uniknout dopadení, díky čemuž nová trestná činnost zůstane v oblasti kriminality latentní a údaje o účinku příslušných sankcí budou zkresleny.

O rozsahu latentní kriminality se vedou mezi odborníky spory. Předpokládá se nicméně, že její míru ovlivňuje zejména intenzita formální a neformální kontroly, tolerance obětí a úroveň právního vědomí občanů (Gřivna, Scheinost, & Zoubková, 2014). Rozdíly jsou nepochybně velké z hlediska typu trestné činnosti, neboť jak ukazují viktimologické výzkumy, podíl obětí, které policii čin nahlásí, se výrazně liší podle závažnosti skutku či výše škody, a do hry zde navíc mohou vstoupit i různé psychologické aspekty, jako je například stud z projednávání případu na policii či u soudu, nebo strach z pachatele a jeho možné pomsty (k tomu více viz Tomášek, 2010). Kromě toho musíme počítat také s různou mírou objasněnosti. U některých typů trestných činů je mnohem větší pravděpodobnost dopadení, a tím i následného odsouzení pachatele, než u činů jiných. Výmluvně to dokládá následující tabulka, která u vybraných skutků prezentuje procento případů, u nichž se policii podařilo odhalit pachatele. Pro analýzy zabývající se recidivou z ní jasně vyplývá, že Rejstřík trestů bude vždy spolehlivějším zdrojem dat u závažné násilné než u drobné majetkové kriminality.

Tabulka č. 16 Objasněnost u vybraných typů trestné činnosti

Typ trestné činnosti	Objasněnost
Vražda	87 %
Úvěrový podvod	83 %
Znásilnění	71 %
Úmyslné ublížení na zdraví	70 %
Krádeže vloupáním	22 %
Krádeže prosté	22 %

Zdroj: Statistiky Policie ČR pro rok 2015

Existují dokonce trestné činy, které patří v našich podmínkách k velmi frekventovaným, a zároveň se procento jejich objasněnosti blíží maximální hodnotě – jedná se především o zanedbání povinné výživy (v roce 2015 u ní policie uvádí 99,9% objasněnost) a maření výkonu úředního rozhodnutí (97 %). V obou případech je pachatel policii znám již v okamžiku, kdy se o porušení zákona dozvídá.

Vzhledem k latenci určité části kriminality musíme vždy počítat s tím, že procento odsouzených, kteří se po vykonání trestu dopustí nezákonného jednání, je vyšší, než Rejstřík trestů napovídá. Důkazem jsou i poznatky z výzkumů typu self-reportů, které vycházejí z anonymního dotazování respondentů, zda v určitém období spáchali trestný čin. Známa

Cambridgeská studie delikventního vývoje hovoří například o tom, že ačkoli se ke spáchání alespoň jednoho trestného činu během dosavadního života přiznalo 93 % zkoumaných jedinců, oficiální záznam o odsouzení bylo možno dohledat u pouhých 29 %. Na jedno oficiální odsouzení připadalo 39 trestných činů zjištěných v self-repotech, přičemž téměř polovinu všech skutků zachycených v self-repotech spáchaly osoby, které odsouzeny nikdy nebyly (Farrington, Coid, & Harnett, 2010).

I z uvedených důvodů se mezi odborníky setkáme i s názorem, že recidiva je ve své podstatě objektivně neměřitelná proměnná (King, 2014). Práci s údaji o opětovném odsouzení navíc komplikují také další metodologická úskalí. Jak uvádí Lloyd a kol. (1994), jedná se například o problém, jak dlouhé má být období, po které budeme recidivu monitorovat. Ani o pachateli, který se trestné činnosti nedopustí po dobu několika let, totiž nemůžeme s jistotou prohlásit, že u něj kriminální jednání nehrozí. Problém s různě nastavenou dobou sledování recidivy, kterou obvykle určí autoři příslušných kriminologických výzkumů či analýz, nás výrazně limituje i ve snahách o jejich vzájemnou komparaci. Ačkoli jsou z hlediska další trestné činnosti obvykle nejrizikovější první roky po vykonaném trestu (srov. Rozum, Kotulan, & Tomášek, 2008), lze s velkou pravděpodobností očekávat, že čím delší bude období sledování recidivy, tím vyšší bude i procento pachatelů, u nichž nové odsouzení zjistíme.

Za zamyšlení stojí také samotná vhodnost kritéria recidivy pro posuzování účinnosti trestů či jiných opatření justičního systému. Jak konstatuje S. King (2014), většina analýz recidivu pojímá jako ryze dichotomickou událost, tedy ve smyslu „všechno, nebo nic“. Pokud se u jedince objeví záznam o novém odsouzení, bereme jej jako důkaz o tom, že příslušná intervence selhala. Takto pojaté měřítko je ale pro posuzování vlivu různých trestů či opatření na život daného jedince příliš „hrubé“. Můžeme si například představit situaci, kdy výkon určité sankce přispěje k vyřešení některých problémů, jimž pachatel čelí (například si díky činnosti probačního úředníka najde zaměstnání a vyřeší své dluhy), ale k recidivě přesto dojde – označit takovou intervenci za „neefektivní“ by bylo přinejmenším sporné. Obdobně neumožňuje dichotomické pojetí recidivy odlišit dílčí pozitivní změny v kriminální kariéře (například přechod pachatele od závažné násilné trestné činnosti k drobné majetkové), ani zohlednit příznivý dopad sankce v případech, kdy se podaří jedince od páchaní trestné činnosti odradit alespoň na určitý čas. Součástí hlubších analýz by proto mělo být také sledování druhu trestné činnosti a intervalu, po němž k novému odsouzení dochází.

Ačkoli jsou údaje o recidivě důležitou zpětnou vazbou pro celý justiční systém, hodnocení jeho účinnosti musí být výrazně komplexnější a musí se zaměřit i na jiné indikátory, neboť omezování další trestné činnosti není jediným cílem, k němuž tresty či jiná opatření justičního systému směřují. Mnozí autoři přitom varují, že soudobá společnost tenduje k poměřování efektivity trestních sankcí výhradně recidivou natolik, že je možné hovořit až o jakési formě nebezpečné obsese (McNeill, 2000). Zejména s ohledem na systém alternativních trestů však nesmíme zapomínat ani na jiná kritéria. I. Durnescu (2008), který ve své práci zevrubně rozebírá možnosti vyhodnocovat efektivitu činnosti probačních služeb, tak například volá po přísně pluralistických modelech evaluace s adekvátní metodologií. Jako nosné se mu jeví čtyři základní formy hodnocení, které odrážejí nejčastější činnosti, jimž se probační služby věnují. Jedná se o celkový rozvoj trestů vykonávaných v komunitě (tedy o požadavek na to, aby alternativní tresty nahrazovaly trest odnětí svobody), o pomoc justičním orgánům při jejich rozhodování (zejména formou kvalifikovaného sběru a vyhodnocení dat o pachateli, jeho osobnosti, zázemí, rodinné situaci či ekonomických podmínkách), o řádné potrestání pachatele v komunitě (i alternativní trest by měl být pro pachatele dostatečně citelnou újmou) a o jeho nápravu, díky níž se podaří zajistit ochranu společnosti před jeho další trestnou činností. Kritérium recidivy tak Durnescu považuje za jedno ze základních měřítek účinnosti, avšak nikoli měřítko jediné. Podobně jako on uvažuje o evaluaci alternativních sankcí také J. Shapland (2012). Jak ukazuje následující Tabulka č. 17, Durnescem uváděná kritéria rozpracovala a doplnila o další tři, a to o prospěch samotného pachatele, o zájmy obětí trestné činnosti a jejich uspokojení a také o prvek náhrady škody.

Tabulka č. 17 Měřítka účinnosti

Účel	Měřítka účinnosti
Rozvoj alternativních trestů a opatření	Nárůst podílu těchto trestů na celkovém počtu trestů
Pomoc justičním orgánům v procesu jejich rozhodování	Spokojenost justičních orgánů s kvalitou předkládaných zpráv; zdokonalený systém rozhodování
Náprava (rehabilitace) pachatele	Snížená míra recidivy
Ochrana společnosti	Zvýšená bezpečnost v komunitě
Potrestání a vymáhání trestu	Vysoká míra dodržování podmínek trestu a jejich důsledné vymáhání
Prospěch pachatele a jeho přijetí komunitou	Zvýšená míra znovu-zařazení pachatelů do společnosti a jejich blahobyt
Zájmy obětí	Spokojenost obětí s procesem i výsledky justičního systému
Náhrada škod	Přiměřené a konstruktivní možnosti nápravy způsobených škod

(Shapland, a další, 2012)

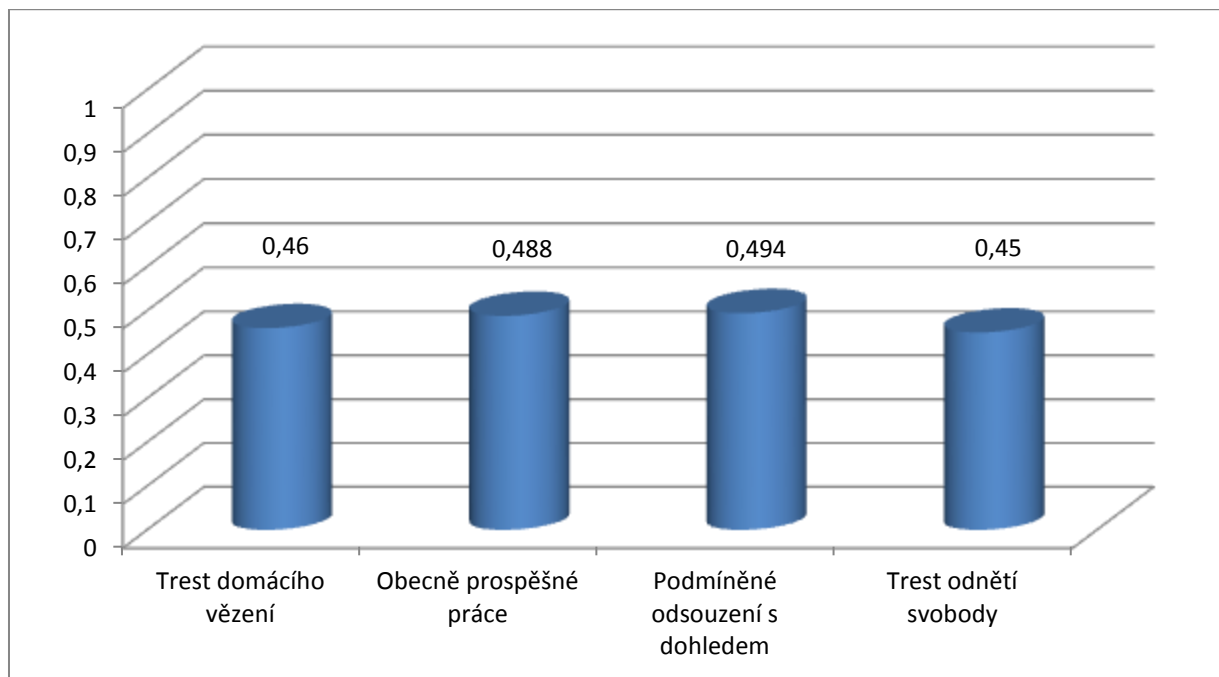
Ohlédneme-li se do historie, na rozdíl od většiny ekonomicky vyspělých zemí byl v našich podmínkách Rejstřík trestů pro účely kriminologického výzkumu dlouho překvapivě nevyužíván. Kriticky na to poukazovali Novotný se Zapletalem (2008), kteří oprávněně předpokládali, že analýza těchto dat přispěje jak k objasnění stupně zamořenosti naší společnosti kriminalitou, tak k bližšímu poznání kriminální recidivy a k posouzení účinnosti aplikovaných trestů. V tomto duchu začal být Rejstřík využíván po roce 2000 ve studiích Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. První z nich se věnovala účinnosti dohledu u osob podmíněně propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. Obsáhla vzorek 642 jedinců, kteří se do databáze Probační a mediační služby dostali v roce 2003. Nové odsouzení během zkušební doby bylo zaznamenáno u 39,9 % z nich (srov. Rozum, 2008).

Dalším opatřením trestní justice, jehož efektivita byla ověřována pomocí záznamů o novém odsouzení, byla mediace mezi pachatelem a obětí trestné činnosti (Rozum, 2010). Analyzována byla data o 311 obviněných, kteří podle údajů Probační a mediační služby

podstoupili mediaci v roce 2005, a to v případech spáchání úmyslného trestného činu nebo provinění. Údaje o případné recidivě byly zjišťovány v květnu roku 2009. Ukázalo se, že záznam o novém odsouzení měla zhruba čtvrtina vzorku (25,4 %). Méně příznivý údaj vyšel z výzkumu zaměřeného na probační programy pro mladistvé. K dispozici byly v jeho rámci údaje o 326 osobách, které podstoupily výkon takového programu v roce 2006. Recidiva byla pomocí Rejstříku zkoumána v září 2010, tedy přibližně čtyři roky po účasti v programu. Dosáhla míry 52 %, a to i přesto, že naprostá většina pachatelů (89,6 %) do zmíněného výchovného programu vstupovala jako prvopachatelé (Rozum, 2011).

Zatím nejrozsáhlejší studií, usilující v našich podmínkách o zmapování efektivity trestních sankcí či jiných opatření, byl společný výzkumný projekt IKSP a Katedry sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (viz Scheinost a kol., 2014). Jeho velkou předností byla nejen samotná velikost vzorku (celkem 4 233 osob), ale též skutečnost, že poprvé došlo na přímé srovnání míry recidivy u různých typů trestů či opatření. Výzkumný soubor se skládal z pachatelů odsouzených v předem stanoveném období roku 2012 k trestu obecně prospěšných prací, domácího vězení a podmíněného trestu odnětí svobody s dohledem, a dále z osob, kterým ve stejném období skončil výkon trestu odnětí svobody (jeho vykonáním nebo podmíněným propuštěním). Recidiva byla sledována po zhruba dvouletém období v červenci roku 2014. Záznam o novém odsouzení byl zjištěn u téměř poloviny vzorku (48,1 %). Řada odsouzených navíc měla nových záznamů více, přičemž průměrný počet nových záznamů dosahoval v této skupině (tedy u recidivistů) téměř dvou (1,99). Zarážející je skutečnost, že rozdíly mezi jednotlivými sankcemi byly v podstatě zanedbatelné a statisticky nevýznamné (viz následující Graf č. 13).

Graf č. 13 Recidiva odsouzených podle typu uložené sankce

Citovaná studie ukázala, že data z Rejstříku lze využít i pro ověřování hypotéz o významu některých faktorů coby relativně spolehlivých prediktorů recidivy. Jednalo se zejména o vliv pohlaví, věku a přechozích zkušeností s trestnou činností. Muži v daném vzorku recidivovali významně častěji než ženy (48,8 % vs. 41,5 %), avšak vyjdeme-li z výsledků logistické regrese, kterou autoři provedli, vliv tohoto faktoru při kontrole ostatních proměnných nápadně slábnul. Přesvědčivěji tak působily spíše rozdíly dané věkem, což je faktor, který je v kriminologii tradičně považován za jeden z vůbec nejspolehlivějších prediktorů recidivy. Podíl recidivujících s přibývajícím věkem zřetelně klesal. Mezi mladistvými měly záznam o novém odsouzení téměř dvě třetiny (62,1 %), naproti tomu po třicátém roce věku již byla míra recidivy méně než poloviční a mezi odsouzenými staršími padesáti let dokonce pouze zhruba třetinová.

Jako významný korelát recidivy vystupuje v analýzách tohoto typu také věk prvního odsouzení. Je známo, že brzký kontakt se systémem trestní justice predikuje delší i bohatší kriminální kariéru. Citovaná studie IKSP z roku 2014 tento předpoklad potvrdila. Platilo, že čím dříve se odsouzený svého prvního trestného činu dopustil, tím vyšší byla pravděpodobnost, že bude recidivovat také v rámci sledovaného dvouletého období.

V obecné rovině platilo, že osoby, které měly již dříve záznam v Rejstříku trestů, recidivovaly v 51,4 % případů, zatímco ti, kdo do výzkumného vzorku vstoupili jako prvopachatelé, pouze ve 24,1 % případů. Třetina osob s předchozí zkušeností s potrestáním měla již v minulosti uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a u 35,8 % celého vzorku figuroval v Rejstříku záznam o přeměně výkonu alternativního trestu na trest nepodmíněný (u 39 % z nich dokonce opakovaně). Obě tyto skupiny také recidivovaly častěji ve sledovaném období. U osob, kterým byl v minulosti uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, to platilo v 56,3 % případů (mezi jedinci, jimž tento trest v minulosti uložen nebyl, se jednalo o 48,4 %), a u osob, kde dříve došlo k přeměně výkonu alternativního trestu v nepodmíněný trest odnětí svobody nebo k nařízení výkonu trestu odnětí svobody po podmíněném propuštění, pak v 59,2 % případů (jedinci bez stejných zkušeností recidivovali ve 47,8 %).

Podrobně analyzována byla také míra recidivy podle typu trestného činu, za který byl pachatel odsouzen. Nejvyšší podíl recidivistů bylo možno najít mezi pachateli majetkové kriminality, a to zejména krádeží (recidiva v 59,3 % případů), nejméně naopak u trestných činů proti životu a zdraví (ublížení na zdraví – recidiva ve 31,7 % případů). Specifický byl často i druh recidivy. Pachatelé krádeží se většinou (v 60,8 % případů) dopustili opět krádeže, zatímco ti, co byli dříve odsouzeni za ublížení na zdraví, se stejného skutku dopustili jen v desetině případů.

X. Návrh metodiky sledování recidivy na základě údajů z Rejstříku trestů

Výzkum Institutu pro kriminologii a sociální prevenci z roku 2014, v němž byla na relativně velkém vzorku odsouzených zkoumána a komparována účinnost různých typů trestů, vzbudil u odborné veřejnosti značný ohlas. Můžeme to považovat za důkaz, že sledování efektivity sankcí podle kritéria následné recidivy odsouzených může výrazným způsobem ovlivnit probíhající diskusi o trestní politice a jejím celkovém směřování. Není pochyb o tom, že konkrétní údaje o míře recidivujících odsouzených u jednotlivých typů sankcí jsou nejslibnější cestou k tomu, aby se debaty o účinné trestní politice zbavily spekulativních, a někdy i ideologických či trestně-populistických tendencí. Znalost faktů umožní přistupovat k dané problematice racionálně, přičemž v situaci, kdy se výsledný efekt alternativních trestů jeví velmi podobný efektu trestu odnětí svobody, se otevírá šance zohlednit výrazněji také kritéria typu ekonomických nákladů. Srovnáme-li index vězňených osob u nás a v ekonomicky vyspělých zemích Evropské unie, nelze než konstatovat, že jakoukoli příležitost změnit, nebo alespoň výrazněji ovlivnit konzervativní postoje politiků i veřejnosti k možnostem trestání pachatelů je nutné využít.

Dílejší kriminologické výzkumy zabývající se sankcemi a jejich účinkem budou z Rejstříku trestů vycházet i nadále. Je však otázkou, zda vzhledem k závažnosti a celospolečenskému významu dané problematiky dokáží uspokojit potřebu základních informací a poznatků. Domníváme se, že kriminalita a efektivita různých opatření na její omezování jsou natolik zásadním tématem, že bychom měli usilovat o to, aby byla potřebná data sledována dlouhodobě a systematicky, tedy bez závislosti na aktuálních záměrech či možnostech jednotlivých výzkumných pracovišť. Takovému řešení nahrává i skutečnost, že veškeré údaje jsou dnes zpracovávány elektronicky, a realizace zamýšlených analýz je proto do jisté míry otázkou spíše technického charakteru. Jsme přesvědčeni, že informace o účinnosti vybraných sankcí by se v budoucnu mohly stát běžnou součástí justičních statistik.

Jak vyplývá z koncepčních materiálů a strategických záměrů (zejména z Koncepce rozvoje vězeňství do roku 2025¹³ a z připravované Strategie rozvoje resortu Ministerstva spravedlnosti České republiky s výhledem do roku 2025), význam kritéria recidivy pro posuzování účinnosti trestní politiky si uvědomuje i Ministerstvo spravedlnosti, které s jeho

---

¹³ Přijata usnesením vlády č. 79 České republiky ze dne 3. února 2016 o Koncepci vězeňství do roku 2025

dlouhodobým sledováním počítá. Na místě je proto zvážit, jak celý systém vyhodnocování a jeho parametry nastavit, aby odpovídal požadavkům odborné veřejnosti i praktické trestní politiky.

Návrh metodiky sledování recidivy na základě údajů z Rejstříku trestů

Pro účely systematického vyhodnocování efektivity uložených sankcí je třeba každoročně sledovat u odsouzených osob záznamy o jejich případném dalším odsouzení, a to včetně uloženého souhrnného trestu. Údaje by měly být vyhodnoceny v intervalech po uplynutí 2, 5 a 10 let.

Tabulka č. 18 Návrh sledování recidivy na základě údajů z Rejstříku trestů

Sankce	U koho sledovat	Od kdy sledovat	Důvod
NEPODMÍNĚNÝ TREST ODNĚTÍ SVOBODY			
Nepodmíněný trest odnětí svobody	u všech odsouzených, kteří ve sledovaném roce vykonali trest odnětí svobody a opustili vězení	V daném roce sledovat od vykonaného trestu začít sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 ¹⁴ všechny osoby, kterým skončil výkon trestu odnětí svobody sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	Téma vězeňské populace a přeplněnosti věznic je klíčovým tématem trestní politiky (vysoké náklady trestu, generální prevence apod.)
Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	u všech odsouzených, kteří ve sledovaném roce byli podmíněně propuštěni z VTOS a opustili vězení	V daném roce sledovat od rozhodnutí o propuštění začít sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010	Významný motivační prvek pro odsouzené, tradiční prostředek pro snižování vězeňské populace

¹⁴ Doporučujeme začít zpětně sledovat recidivu dle jednotlivých sankcí od roku 2005. Pokud by se sběrem údajů nezačalo od roku 2005, tak doporučujeme posuzovat účinnost jednotlivých typů sankcí od roku 2010 (po přijetí nového trestního zákoníku).

		všechny podmíněně propuštěné sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	
Podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem	u všech odsouzených, kteří ve sledovaném roce byli podmíněně propuštěni z VTOS, opustili vězení a byl jim uložen dohled probačního úředníka	V daném roce sledovat od rozhodnutí o propuštění s dohledem začít sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 všechny podmíněně propuštěné s dohledem sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	PP ve spojení s dohledem probačního úředníka je kombinována kontrola a pomoc (větší záruka ochrany společnosti)

Sankce	U koho sledovat	Od kdy sledovat	Důvod
VYBRANÉ HLAVNÍ ALTERNATIVNÍ TRESTY			
Podmíněně odsouzení	u všech odsouzených, kteří byli ve sledovanému roce odsouzeni k PO trestu	V daném roce sledovat od odsouzení začít sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 všechny odsouzené k PO sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	PO je nejčastěji využívaný alternativní trest s dlouhou tradicí v našich podmínkách
Podmíněně odsouzení s dohledem	u všech odsouzených, kteří byli ve sledovanému roce odsouzeni k trestu PO s dohledem	V daném roce sledovat od odsouzení sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 všechny odsouzené PO s dohledem	PO v kombinaci s dohledem probačního úředníka dává větší šanci na resocializaci

		sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	
Obecně prospěšné práce	u všech odsouzených, kteří byli ve sledovanému roce odsouzeni k OPP	V daném roce sledovat od odsouzení sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 všechny odsouzené k OPP sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	OPP jsou významnou alternativou trestu odnětí svobody, výkon trestu je založen na užší spolupráci PMS a obecních úřadů
Trest domácího vězení	u všech odsouzených, kteří byli ve sledovanému roce odsouzeni k TDV	V daném roce sledovat od odsouzení sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 všechny odsouzené k TDV sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	Hlavní alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, vysoké očekávání do budoucna
Peněžitý trest	u všech odsouzených, kteří byli ve sledovanému roce odsouzeni k trestu PT	V daném roce sledovat od odsouzení sledovat ideálně od r. 2005/ nebo od r. 2010 všechny odsouzené k PT sledovat každoročně v intervalu 2,5,10 let	Málo využívaná sankce ve srovnání se zahraničím (velký potenciál o využívání do budoucna)

V daném intervalu (2, 5 a 10 let) by vždy mělo být zjištěno:

1. zda má odsouzený v Rejstříku nový záznam (dichotomicky ANO / NE)
2. kolik nových záznamů v Rejstříku má (konkrétní číselný údaj)
3. o jaký typ trestné činnosti se jedná (třídění dle hlav trestního zákoníku)

Soubor by tvořili vždy všichni odsouzení ke sledované sankci (respektive propuštění z VTOS) v příslušném roce a šlo by vždy o jejich první odsouzení/propuštění v daném roce. Jako recidivní by se sledovalo případné další odsouzení (k jakémukoliv trestu) v následujícím

období (v intervalu do dvou, pěti a deseti let), a to včetně i dalšího odsouzení se stejným trestem uloženým po právní moci první sankce v daném roce. Údaje by se zjišťovaly až v polovině následujícího roku (vzhledem k opožděným zápisům do Rejstříků trestů), ale vždy s právní mocí rozhodnutí do 31.12. předchozího roku. Takto by se postupovalo stejně i v dalších letech a u každé sledované sankce. Každoročně by do systému sledování recidivy vstupovalo cca 70 000 osob.

System by umožňoval zvláště sledovat recidivu, kdy došlo k odsouzení k nepodmíněnému trestu nebo monitorovat i případnou přeměnu alternativního trestu. Stejným způsobem lze vykazovat recidivu u odsouzených za vybrané trestné činy (např. u nejfrekventovanějších trestných činů - § 205 krádež, § 337 maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, § 196 zanedbání povinné výživy, § 274 ohrožení pod vlivem návykové látky)

Tento návrh předpokládá, že data z Rejstříků trestů bude možné dále zpracovávat. V současné době to však ISRT nedokáže. Jedním z výsledků našeho výzkumného projektu je potvrzení prospěšnosti nového systému sběru dat o recidivě, které vedlo k rozhodnutí vedení úseku trestní politiky Ministerstva spravedlnosti o předložení investičního záměru modernizace ISRT a vytvoření statistického modulu.

Věříme, že výše formulovaný návrh metodiky se může stát východiskem pro diskusi, která by k tomuto tématu mezi zástupci dotčených institucí měla v nejbližší době proběhnout (v ideálním případě na bázi pracovní skupiny, kterou Ministerstvo spravedlnosti ustaví).

Návrh systému sledování recidivy má šanci přinést dostatek informací o reálné účinnosti trestní politiky. Nesmí být však jediným zdrojem informací, proto je důležité i nadále provádět kriminologický výzkum, který se zaměří na konkrétní intervence justičního systému vůči pachatelům trestné činnosti.

XI. Naplnění cílů projektu

Hlavní i dílčí cíle projektu byly naplněny. Byly **popsány a analyzovány hlavní vývojové trendy sankční politiky a návazně vývoje vězeňské populace a následně jsou navrženy legislativní a koncepční opatření směřující k tomu, aby sankční politika lépe zajišťovala ochranu občanů před kriminalitou včetně omezování recidivy a současně nevedla k nadměrnému nárůstu počtu vězňů**. Realizace těchto doporučení by mohla znamenat jak bezpečnostní přínos pro občany, tak ekonomický přínos pro stát.

Poznatky z výzkumu **již byly využity a promítnuty do Koncepce českého vězeňství do roku 2025, byla navržena metodika sledování recidivy na základě údajů z Rejstříku trestů, která dokáže systematicky a dlouhodobě sledovat data o recidivě (v souladu s částí Koncepce vězeňství do roku 2025 X. Legislativní změny v oblasti vězeňství, část 4) Seznam specifických cílů; Specifický cíl 4.3 Systémové a koncepční změny, Nástroje a dosažení cíle – navrhnout metodiku pro posuzování kriminální recidivy v České republice**. Potvrzením prospěšnosti návrhu nového systému sběru dat o recidivě, bylo i rozhodnutí vedení úseku trestní politiky Ministerstva spravedlnosti o předložení investičního záměru modernizace ISRT a vytvoření statistického modulu, který tento sběr konečně umožní.

Výsledkem projektu jsou dále tato Souhrnná výzkumná zpráva (druh výsledku V_{souhm}), zveřejněná na webových stránkách IKSP na adrese <http://www.ok.cz/iksp/svz.html>. Odborná kniha (B) – Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J., Háková, L.: Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy, ISBN 978-80-7338-164-6, IKSP. Praha. 2016, zveřejněná na webových stránkách IKSP na adrese <http://www.ok.cz/iksp/publikace.html>. Článek v odborném periodiku (J_{rec}) - Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J., Háková, L.: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. Trestněprávní revue 9/2016, Praha:C.H.Beck, ISSN 1213-5313, str. 209-212

IKSP prohlašuje, že poznatky z projektu „Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace - VF20152016043“, obsažené ve výsledcích projektu, bude využívat při plnění svých úkolů, vyplývajících ze Statutu IKSP, a dalších dokumentů, a to formou nekomerčního poskytování doporučení, připomínek, návrhů a dalších podkladů Ministerstvu spravedlnosti ČR a dalším relevantním státním orgánům a institucím pro účely plnění úkolů v jejich působnosti. Poznatky z projektu bude IKSP touto formou jako výhradní uživatel tohoto druhu využívat po dobu 5 let od ukončení řešení projektu (k tomu blíže Prohlášení – příloha č.4).

Příloha č.1 Výsledky promítnuté do směrnic a předpisů nelegislativní povahy (H_{konc}) – Koncepce vězeňství do roku 2025, schválená usnesením vlády České republiky č.79 ze dne 3.února 2016 (jde o výsledky výzkumu promítnuté v části VIII. Resocializace propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpěči- str. 119-125)

Příloha č.2 Článek v odborném periodiku (J_{rec}) - Rozum,J., Tomášek,J., Vlach,J., Háková, L.: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. Trestněprávní revue 9/2016, Praha:C.H.Beck, ISSN 1213-5313,str. 209-212

Příloha č.3 Odborná kniha (B) – Rozum,J., Tomášek,J., Vlach,J., Háková, L.: Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy, ISBN 978-80-7338-164-6, IKSP. Praha. 2016

Příloha č.4 Prohlášení Institutu pro kriminologii a sociální prevenci o využití výsledku projektu Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace - VF20152016043

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 3. února 2016 č. 79

o Koncepci vězeňství do roku 2025

Vláda

I. **schvaluje** Koncepci vězeňství do roku 2025, uvedenou v části III materiálu čj. 50/16 (dále jen „Koncepce“);

II. ukládá

1. ministru spravedlnosti
  - a) zpracovávat průběžně akční plány Koncepce na období jednoho roku a o jejich plnění informovat vládu,
  - b) zajistit plnění úkolů vyplývajících z Koncepce, cílené zejména na snižování recidivy kriminálního chování podle aktuálních možností státního rozpočtu České republiky,
  - c) předložit vládě do 31. prosince 2016 návrh usnesení vlády doporučující využívání institutu společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek ve vztahu k zaměstnávání odsouzených a osob se záznamem v rejstříku trestů,
2. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy
  - a) spolupracovat s ministrem spravedlnosti při naplňování Koncepce,
  - b) zohledňovat cíle Koncepce při zpracovávání legislativních změn,
3. ministryni práce a sociálních věcí a ministru spravedlnosti vytvořit podmínky pro účinnou integraci osob opouštějících vězeňská zařízení do většinové společnosti a pro společné řešení sociální problematiky ve vězeňství,
4. ministryni práce a sociálních věcí spolupracovat s ministrem spravedlnosti při průzkumu trhu práce se zaměřením na vězněné osoby a podporovat funkční provázání vzdělávání odsouzených s jejich zaměstnáváním,
5. ministrům spravedlnosti a zdravotnictví spolupracovat při systémovém řešení problémů v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb v rámci Vězeňské služby České republiky včetně vytvoření pracovních skupin navrhovaných v Koncepci.

Provedou:

členové vlády,
vedoucí ostatních ústředních orgánů
státní správy

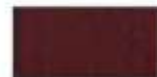
Mgr. Bohuslav Sobotka, v. r.
předseda vlády

Koncepce vězeňství do roku 2025

„Všechny dobré zásady jsou již napsány, nyní ještě zbývá je uskutečnit.“

Blaise Pascal

Ministerstvo spravedlnosti České republiky

OBSAH

I.	Úvod.....	3
II.	Zaměstnávání.....	8
III.	Vzdělávání.....	22
IV.	Programy zacházení a SARPO.....	42
V.	Zdravotnictví.....	60
VI.	Drogy a jiné závislosti.....	82
VII.	Bezpečnost.....	104
VIII.	Resocializace propouštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpěči.....	117
IX.	Financování vězeňství	135
X.	Legislativní změny v oblasti vězeňství.....	152
XI.	Závěr.....	161

tr

trestněprávní revue

ODBOBNÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS
PRO TRESTNÍ PRÁVO

REDAKČNÍ RADA

JUDr. Jindřich Fastner
Doc. JUDr. Jiří Herzeg, Ph.D.
JUDr. Vladimír Král
JUDr. Jaroslava Novotná
Mgr. Michal Pokorný
JUDr. František Půry
JUDr. Miroslav Růžička
PhDr. Miroslav Scheinost
Prof. JUDr. Pavel Šámal
Prof. JUDr. Helena Válková

9 / 2016
15. ročník
15. září

CH-BECK

strany 195–220

Z OBSAHU

Z. Žďárský: K účinkům zahájení trestního stíhání z hlediska promlčení a otázkám souvisejícím ..... str. 195

V. Kozák: Nad plánovanou novelou zákona o obětech trestných činů ..... str. 204

D. Mařídek: Nepřímý úmysl, vědomá nedbalost a jiné kritické momenty zavinění podle trestního zákoníku ..... str. 207

J. Rozum, L. Háková, J. Tomásek, J. Vlach: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky ..... str. 209

Vrchní soud v Praze: Ke vzájemnému vztahu skutkových podstat trestného činu dotačního podvodu a k souběhu tohoto trestného činu s trestným činem poškození finančních zájmů Evropské unie ..... str. 213

Vrchní soud v Praze: Konflikt mezi soukromoprávním nárokem věřitele vůči obviněnému jako dlužníkovi a nárokem poškozeného v trestním řízení ..... str. 219

TR 9/2016

INHALTSVERZEICHNIS

AUFsätze

- Z. ŽDÁRSKÝ: Zu den Wirkungen der Einleitung der Strafverfolgung aus der Sicht der Verjährung und zu verbundenen Fragen 195
 V. KOZÁK: Über die geplante Novelle des Gesetzes über die Opfer von Straftaten 204

DISKUSSION

- D. MARÁDEK: Indirekte Vorsätzlichkeit, bewusste Leichtfertigkeit und andere kritische Momente der Verschuldung nach dem Strafgesetz 207

AUS DER KRIMINOLOGISCHEN FORSCHUNG

- J. ROZUM, L. HÁKOVÁ, J. TOMÁŠEK, J. VLACH: Die Rezidive als Maßstab der Effizienz der Strafpolitik 209

RECHTSPRECHUNG

- DAS OBERGERICHT IN PRAG: Zum gegenseitigen Verhältnis der Tatbestände der Straftat des Subventionsbetrugs und zum Zusammentreffen dieser Straftat mit der Straftat der Verletzung der Finanzinteressen der Europäischen Union 213
 DAS OBERGERICHT IN PRAG: Der Konflikt zwischen dem privatrechtlichen Anspruch des Gläubigers gegen den Beschuldigten als Schuldner und dem Anspruch des Geschädigten im Strafverfahren ... 219

Z. Ždárský: Zu den Wirkungen der Einleitung der Strafverfolgung aus der Sicht der Verjährung und zu verbundenen Fragen

Der Aufsatz widmet sich der Einleitung der Strafverfolgung (Mitteilung der Beschuldigung) als einer wichtigen prozessualen Handlung aus der Sicht ihrer verschiedenen Wirkungen. Er macht auf die nicht ganz einseitliche Meinung der Fachöffentlichkeit zur Entstehung dieser Wirkungen aufmerksam, und zwar sowohl allgemein, als auch konkret bezüglich der materiell-rechtlichen Wirkung, die in der Unterbrechung der Verjährung der Strafverfolgung nach dem bis zum 31. 12. 2009 wirksamen Strafgesetz und in der Unterbrechung der Verjährungsfrist nach dem gültigen Strafgesetz besteht. Mit Verweis auf die Kommentarliteratur und die Entscheidungspraxis der Gerichte höherer Instanzen erinnert er daran, dass die materiell-rechtlichen Wirkungen einer ordentlich eingeleiteten Strafverfolgung (Mitteilung der Beschuldigung) im Prinzip auch in dem Falle erhalten bleiben, wenn der Beschluss über die Einleitung der Strafverfolgung im Rahmen einer späteren Überprüfung aufgehoben wird. Nicht zuletzt unterstreicht der Aufsatz auch die Bedeutung der richtigen Beurteilung der Wirkungen der Einleitung der Strafverfolgung (Mitteilung der Beschuldigung) als prozessualen Handlungen, die die Verjährungsfrist im Falle der Kollision der Strafgesetze bezüglich ihrer zeitlichen Wirkung unterbrechen.

V. Kozák: Über die geplante Novelle des Gesetzes über die Opfer von Straftaten

Der Beitrag richtet sein Augenmerk auf den Entwurf der Novelle des Gesetzes über die Opfer von Straftaten, der sich gegenwärtig im legislativen Prozess befindet. Der gegenständliche Entwurf der Gesetzesnovelle macht sich zum Ziel, die Durchführung der Richtlinie 2012/29/EU vollständig fertigzustellen und weiter auf einige Erkenntnisse und Mängel zu reagieren, die bisher in der Anwendungspraxis festgestellt worden sind. Insbesondere der Begriff des besonders verletzten Opfers soll neu abgegrenzt werden und die Regelung über die Informierung der Opfer oder das Verfahren über die Bereitstellung von Geldhilfe sollen geändert werden. Die Aufmerksamkeit wird auch einigen Unzulänglichkeiten gewidmet, unter denen die bestehende Rechtsregelung leidet und die auch für die Zukunft nicht gelöst sind.

J. Rozum, L. Háková, J. Tomášek, J. Vlach: Die Rezidive als Maßstab der Effizienz der Strafpolitik

Die Rezidive stellt eines der Schlüsselthemen der modernen Strafrechtspolitik dar und wird als Hauptmaßstab deren Effizienz wahrgenommen. Die Strafpolitik kann auf Angaben über die Rezidive nicht verzichten, und zwar auch deshalb, dass es sich um eine unersetzbare Rückmeldung für Institutionen handelt, die einzelne Strafen und Maßnahmen in der Praxis anwenden. Die erworbenen Erkenntnisse können darüber hinaus auch bei der Entwicklung und schrittweisen Verbesserung der Instrumente zur Aufdeckung der Risiken künftiger Rezidive angewandt werden, die von einzelnen Teilen des Justizsystems in ihrer täglichen Praxis genutzt werden können. Der Aufsatz befasst sich mit der Sammlung der Angaben über die Rezidive. Er bringt eine Grundübersicht über ausländische und einheimische Erfahrungen mit der Sammlung der Angaben über die Rezidive. Gleichzeitig schlägt er vor, auch bei uns die Datenbank des Strafregisters für einen ganz neuen Beginn der systematischen Beobachtung der kriminellen Rezidive im Verhältnis zu auferlegten Sanktionen anzuwenden.

D. Marádek: Indirekte Vorsätzlichkeit, bewusste Leichtfertigkeit und andere kritische Momente der Verschuldung nach dem Strafgesetz

Der Autor befasst sich mit der Art, auf die in der Rechtslehre und der gerichtlichen Praxis im Bereich des tschechischen Strafrechts zwei Stufen der Verschuldung unterschieden werden – die indirekte Vorsätzlichkeit und bewusste Leichtfertigkeit. Er weist auf die Schwächen und generell mangelnde Übersetzungskraft des theoretischen und praktischen Ansatzes hin. Das Hauptproblem sieht er in einer zu starken Orientierung auf die voluntative Komponente der Verschuldung und im Missverständnis des psychologischen Zusammenhangs zwischen dem Willen und Wissen. Er kritisiert das Konstrukt der bewussten Leichtfertigkeit als künstlich und unpraktisch.

Das Obergericht in Prag: Zum gegenseitigen Verhältnis der Tatbestände der Straftat des Subventionsbetrugs und zum Zusammentreffen dieser Straftat mit der Straftat der Verletzung der Finanzinteressen der Europäischen Union

Das Urteil des Obergerichts in Prag befasst sich vor allem mit dem Verhältnis zweier grundsätzlicher Tatbestände der Straftat des Subventionsbetrugs – gemäß § 212 Abs. 1 StG und gemäß § 212 Abs. 2 StG – und kommt zum Schluss, dass dieses Verhältnis im Allgemeinen nicht das Verhältnis einer bedrohenden (§ 212 Abs. 1) und einer verletzenden Straftat (§ 212 Abs. 2) ist, wo die bedrohende Straftat im Subsidiaritätsverhältnis zur verletzenden Straftat wäre. Hatte der Täter die Absicht, die Subvention für einen anderen als bestimmten Zweck schon zur Zeit der Antragstellung zu nutzen, wobei er im Antrag unwahre oder grob verzerrte Angaben machte oder wesentliche Tatsachen verschwie, so ist sein Handeln nach dem § 212 Abs. 1 StG zu beurteilen. Das Verhältnis beider grundsätzlichen Tatbestände ist bei der Straftat des Subventionsbetrugs gemäß § 212 StG ähnlich dem Verhältnis zweier grundsätzlicher Tatbestände der Straftat der Verletzung der Finanzinteressen der Europäischen Union (§ 260 Abs. 1, 2 StG) sowie der Straftat des Kreditbetrugs (§ 211 Abs. 1, 2 StG). Die Entscheidung befasst sich weiter mit dem Verhältnis der Straftaten des Subventionsbetrugs gemäß § 212 StG und der Verletzung der Finanzinteressen der Europäischen Union gemäß § 260 StG, wobei sie feststellt, dass es hier nicht um das Verhältnis der Spezialität handelt, und schließt deren Idealkonkurrenz in den Fällen nicht aus, wo ein Handeln gleichzeitig sowohl die mit dem § 260 StG geschützten Finanzinteressen der EU als auch die mit dem § 212 StG geschützten ausschließlichen Eigentumsinteressen der Tschechischen Republik (bzw. anderer Subjekte, z. B. Regionen) verletzt. In solchen Fällen wird in der Entscheidung die Meinung vertreten, dass der Schaden im Sinne von § 212 StG die Summe der zur Last des Staates (bzw. anderer Subjekte) und zur Last der EU gehenden Schäden ausmacht, während der Schaden im Sinne von § 260 StG der Höhe der EU zugefügten materiellen Benachteiligung gleichkommt.

TRESTNĚPRÁVNÍ REVUE

Vedoucí redaktorka:
JUDr. Květa SVÁROVSKÁ

Příjem inzerce:
Jana BERÁNKOVÁ

Redakční rada:
JUDr. Jindřich FASTNER
Doc. JUDr. Jiří HERCZEG, Ph.D.
JUDr. Vladimír KRÁL
JUDr. Jaroslava NOVOTNÁ
Mgr. Michal POKORNÝ
JUDr. František PŮRY
JUDr. Miroslav RŮŽIČKA
PhDr. Miroslav SCHEINOST
Prof. JUDr. Pavel ŠÁMAL
Prof. JUDr. Helena VÁLKOVÁ

Adresa redakce:
Jungmannova 34/750,
110 00 Praha 1
tel.: 273 139 210
e-mail: lektrorat@beck.cz
http://www.beck.cz

Předplatné přijímá za vydavatele
firma SEND Předplatné,
Ve Žitbce 1800/77, Hala A3,
193 00 Praha 9 Horní Bočernice,
tel.: 225 985 225,
mob.: 777 333 370,
fax: 225 341 425,
e-mail: send@send.cz,
SMS: 605 202 115,
http://www.send.cz

Objednávky a předplatné v SR:
Magnez-Press Slovakia, spol. s r. o.
Šutekova 10
851 04 Bratislava – Petržalka
korespondenční adresa:
P. O. BOX 169, 830 00 Bratislava
tel.: 02 / 67 20 19 31–33
fax: 02 / 67 20 19 10 (20, 30)
e-mail: predplatne@press.sk

Ev. č. MK ČR 12278
ISSN 1213-5313

Vydává Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o.
Jungmannova 34/750,
110 00 Praha 1
IČ: 24146978
DIČ: CZ24146978

Časopis vychází jednou měsíčně
v červenci a srpnu dvynásobně,
v listopadu a prosinci také.

Roční předplatné pro rok 2016
(10 čísel) včetně rejstříku činí 4990 Kč,
čtvrtletní předplatné 1270 Kč,
cena jednotlivého čísla je 460 Kč,
cena dvojčísla je 730 Kč.
Ceny jsou včetně DPH.

Sazba: SV, spol. s r. o.

Tisk: Art D-Grafický atelier Černý s.r.o.

trestněprávní revue

číslo 9 / 2016

OBSAH

ČLÁNKY

- Z. ŽDÁRSKÝ: K účinkům zahájení trestního stíhání z hlediska promlčení a otázkám souvisejícím 195
V. KOZÁK: Nad plánovanou novelou zákona o obětech trestných činů 204

DISKUSE

- D. MAŘÁDEK: Nepřímý úmysl, vědomá nedbalost a jiné kriticke momenty zavinění podle trestního zákoníku 207

Z KRIMINOLOGICKÉHO VÝZKUMU

- J. ROZUM, L. HÁKOVÁ, J. TOMÁŠEK, J. VLACH: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky 209

JUDIKATURA

- VRCHNÍ SOUD V PRAZE: Ke vzájemnému vztahu skutkových podstat trestného činu dotačního podvodu a k souběhu tohoto trestného činu s trestným činem poškození finančních zájmů Evropské unie 213
VRCHNÍ SOUD V PRAZE: Konflikt mezi soukromoprávním nárokem věřitele vůči obviněnému jako dlužníkovi a nárokem poškozeného v trestním řízení 219

Podmínky přijetí rukopisů k uveřejnění:

Dolní příspěvky jsou posílány redakčnímu ústavu časopisu na základě recenzních posudků (výjma příspěvků informativního charakteru). Přijímáme výhradně původní, v jiném periodiku nepublikované příspěvky. Rukopisy je třeba zaslat nakladateli v elektronické podobě. Rukopis je přijat k uveřejnění v okamžiku, kdy je autorovi zaslána došpecová korespondence jeho příspěvku. Tímto okamžikem nabývá nakladatel výhradní licenci k rozmnožení a rozšiřování díla v jiných vydávaných časopisech, na nosičích CD-ROM nebo prostřednictvím internetu. Odměna za učiění licencí je poskytnuta jednorázově do dvou týdnů po uveřejnění příspěvku v příslušném čísle časopisu a její výše je určena redakčním srobníkem, který stanoví nakladatel a který zahrnuje i odměnu za případné vydání v elektronické podobě. K jakémukoliv vydání příspěvku v časopisecké nebo elektronické podobě je vždy třeba předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Upozornění: Všechna práva vyhrazena. Přetisk a jiná užití díla nebo jeho části, včetně zatažení díla do elektronické databáze, jsou zakázána. Ochrana autorského práva k dílu platí i pro jeho části, jakož i pro první vety odvozené ze soudních rozhodnutí a pro autorsky upravené soudní rozhodnutí. Autorské právo k tomuto časopisu jako dílu soubornému a k dílům do něj zataženým vykonává nakladatel. Právo na ochranu před nekalou soutěží zůstává nedotčeno.

STRUČNÝ PŘEHLED

Z. Žalárský: K účinkům zahájení trestního stíhání z hlediska promlčení a otázkám souvisejícím

Článek si všímá zahájení trestního stíhání (sdělení obvinění) jako významného procesního úkonu z pohledu jeho různých účinků. Upozorňuje na nikoli zcela jednotný názor odborné veřejnosti na vznik těchto účinků, a to jak obecně, tak zvláště pokud jde o hmotněprávní účinek spočívající v přerušení promlčení trestního stíhání podle trestního zákona účinného do 31. 12. 2009 a v přerušení promlčecí doby podle platného trestního zákoníku. S odkazem na komentářovou literaturu a rozhodovací praxi soudů vyšších stupňů připomíná, že hmotněprávní účinky řádně zahájeného trestního stíhání (sdělení obvinění) zůstávají v zásadě zachovány i v případě, je-li usnesení o zahájení trestního stíhání v rámci pozdějšího přezkumu zrušeno. V neposlední řadě článek zdůrazňuje význam správného posouzení účinků zahájení trestního stíhání (sdělení obvinění) jako procesních úkonů přerušujících promlčecí dobu v případech kolize trestních zákonů z hlediska jejich časové působnosti.

V. Kozák: Nad plánovanou novelou zákona o obětech trestných činů

Příspěvek se zaměřuje na návrh novely zákona o obětech trestných činů, který je v současnosti v legislativním procesu. Předmětný návrh novely zákona má za cíl plně dokončit implementaci směrnice 2012/29/EU a dále reagovat na některé poznatky a nedostatky, které byly doposud detekovány aplikační praxí. Nově má být vymezena zvláště zranitelná oběť, zmíněna úprava informování obětí či řízení o poskytnutí peněžité pomoci. Pozornost bude rovněž věnována i některým nedostatkům, kterými trpí stávající právní úprava a které nejsou ani do budoucna řešeny.

J. Rozum, L. Háková, J. Tomášek, J. Vlach: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky

Recidiva představuje jedno z klíčových témat moderní trestní politiky a je vnímána jako základní měřítko její účinnosti. Trestní politika se bez údajů o recidivě neobejde, a to i proto, že se jedná o v podstatě ničím nenahraditelnou zpětnou vazbu pro instituce, které jednotlivé tresty a opatření uplatňují v praxi. Získané poznatky lze navíc uplatnit při rozvoji a postupném zdokonalování nástrojů na odhalování rizik budoucí recidivy, které jednotlivé složky justičního systému mohou využít ve své každodenní praxi. Článek se zabývá sběrem dat o recidivě. Přináší základní pohled na zahraniční a domácí zkušenosti se sběrem dat o recidivě. Zároveň navrhuje i u nás využití databáze Rejstříku trestů pro zcela nový začátek systematického sledování kriminální recidivy ve vztahu k uloženým sankcím.

D. Maňádek: Nepřímý úmysl, vědomá nedbalost a jiné kritické momenty zavinění podle trestního zákoníku

Autor se v článku zabývá způsobem, jakým se v právní teorii a soudní praxi v oblasti českého trestního práva odlišují dva stupně zavinění – nepřímý úmysl a vědomá nedbalost. Upozorňuje na slabiny a celkovou nepřesvědčivost teoretického i praktického přístupu k problému. Hlavní problém spatřuje v přílišné orientaci na volní složku zavinění a na nepochopení psychologické souvislosti mezi vůlí a věděním. Samotný konstrukt vědomé nedbalosti kritizuje jako umělý a nepraktický.

Vrchní soud v Praze: Ke vzájemnému vztahu skutkových podstat trestného činu dotačního podvodu a k souběhu tohoto trestného činu s trestným činem poškození finančních zájmů Evropské unie

Rozsudek Vrchního soudu v Praze řeší především vztah mezi dvěma základními skutkovými podstatami trestného činu dotačního podvodu – podle § 212 odst. 1 TrZ a podle § 212 odst. 2 TrZ, a to se závěrem, že tento vztah obecně není vztahem trestného činu ohrožovacího (§ 212 odst. 1) a poruchového (§ 212 odst. 2), kde by trestný čin ohrožovací byl ve vztahu subsidiarity k trestnému činu poruchovému. Pokud pachatel měl úmysl použít dotaci na jiný než určený účel již v době, kdy o ni žádal, přičemž v žádosti o poskytnutí dotace uvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčel, pak je třeba jeho jednání posoudit podle § 212 odst. 1 TrZ. Vztah obou základních skutkových podstat je u trestného činu dotačního podvodu podle § 212 TrZ obdobný jako vztah dvou základních skutkových podstat trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260 odst. 1, 2 TrZ) i trestného činu úvěrového podvodu (§ 211 odst. 1, 2 TrZ). Dále rozhodnutí řeší vztah trestných činů dotačního podvodu podle § 212 TrZ a poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 TrZ s tím, že zde nejde o vztah speciality, a nevylučuje jejich jednočinný souběh v případech, kdy jedním jednáním došlo k současnému poškození jak finančních zájmů EU, chráněných § 260 TrZ, tak i vylučně majetkových zájmů České republiky (popř. jiných subjektů, např. krajů), chráněných § 212 TrZ. V takových případech zastává rozhodnutí názor, že škoda ve smyslu § 212 TrZ představuje součet škod jdoucích na účet státu (popř. jiných subjektů) a na účet EU, zatímco škoda ve smyslu § 260 TrZ se rovná vyšší majetkové újmě způsobené EU.

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Jan Rozum
Jan Tomášek
Jiří Vlach
Lucie Háková

Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy

Praha 2016

Ediční řada Studie

Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy

Jan Rozum
Jan Tomášek
Jiří Vlach
Lucie Háková

Autorský kolektiv:

Mgr. Jan Rozum

PhDr. Jan Tomášek, Ph.D.

Mgr. Jiří Vlach

Mgr. Lucie Háková

Recenzenti:

Mgr. Hana Fidesová, Ph.D. (Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze)

PhDr. JUDr. Jana Firstová, Ph.D. (Vysoká škola finanční a správní, katedra trestního práva a kriminologie)

Technická spolupráce:

Lucie Černá

Afilace výzkumného projektu:

Tato odborná publikace vznikla jako jeden z výsledků výzkumného projektu „Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace“ (s identifikačním kódem VF20152016043), získaného na základě veřejné zakázky Ministerstva vnitra ČR. Institut pro kriminologii a sociální prevenci díky ní získal účelovou podporu na řešení projektu výzkumu.

ISBN 978-80-7338-164-6

Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016

www.kriminologie.cz

Úvod	7
I. Předmět, cíle a užití metody výzkumu	11
II. Trestní a sankční politika uplatňovaná v České republice	15
II.1 Sankční politika realizovaná po přijetí nového trestního zákoníku	15
II.2 Návrhy na snížení stavu vězeňské populace	23
III. Statistické údaje o kriminální recidivě v České republice	31
III.1 K pojmu kriminální recidiva	31
III.2 Trestní politika a sledování recidivy	31
III.3 Recidiva z pohledu statistických údajů Ministerstva vnitra a Policie ČR	33
III.4 Recidiva trestné činnosti podle statistických výkazů Ministerstva spravedlnosti	48
III.5 Penologické pojetí recidivy	56
IV. Sledování údajů o kriminální recidivě v zahraničí	59
IV.1 Velká Británie	62
IV.2 Nizozemí	63
IV.3 Německo	65
IV.4 Měření recidivy v mezinárodním srovnání	66
V. Rejstřík trestů jako zdroj dat pro zkoumání efektivity trestní politiky	71
VI. Závěry a diskuse	79
Resumé	85
Summary	91
Použité prameny	99

Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy

Autoři: Jan Rozum
Jan Tomášek
Jiří Vlach
Lucie Háková

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Design: addnoise.org

Sazba: Lukáš Pracný, sazbaknih.cz

Tisk: Reprocentrum, a.s., Blansko

Dáno do tisku: prosinec 2016

Vydání: první

Náklad: 200 ks

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

PROHLÁŠENÍ

Institutu pro kriminologii a sociální prevenci

o využití výsledků projektu

Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace - VF20152016043

Program: Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015 (BV II/1 – VZ)

Identifikační kód projektu: VF20152016043

Řešitel/příjemce: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Doba řešení projektu: 1.10.2015 – 31.12.2016

Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP) je resortní výzkumnou organizací Ministerstva spravedlnosti ČR, organizační složkou státu. Hlavním cílem jeho činnosti je přispívat výzkumnou, teoretickou, analytickou, publikační a další činností k tvorbě kvalitní legislativy a k formulování trestní a sankční politiky zaměřené na účinnější kontrolu kriminality (§ 2 Statutu IKSP, vydaného Instrukcí Ministerstva spravedlnosti č.202/2014).

Vzhledem k uvedenému zaměření poskytuje IKSP výsledky své výzkumné činnosti v podobě doporučení, připomínek, návrhů a dalších podkladů v plném rozsahu a nekomerční formou především organizacím a institucím resortu spravedlnosti (Ministerstvo spravedlnosti ČR, justiční orgány, Vězeňská služba, Probační a mediační služby), dále resortu vnitra (zejména orgánům a útvarům Policie ČR), meziresortním orgánům (zejména republikovému výboru pro prevenci kriminality). Prostřednictvím uvedených podkladů jsou výsledky výzkumu IKSP výše zmíněné subjekty implementovány do praxe ve formě strategických koncepčních dokumentů, legislativních návrhů, či organizačních opatření.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci, náměstí 14. října 12, 150 00 Praha 5 - Smíchov, Česká republika

tel.: +420 257 104 404

fax: +420 257 104 403

email: iksp@iksp.justice.cz

web: www.kriminologie.cz

Výsledkem projektu „Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace - VF20152016043“ jsou:

Souhrnná výzkumná zpráva (druh výsledku V_{souhrn}), zveřejněná na webových stránkách IKSP na adrese <http://www.ok.cz/iksp/svz.html>

Odborná kniha (B) – Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J., Háková, L.: Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy, ISBN 978-80-7338-164-6, IKSP, Praha, 2016, zveřejněná na webových stránkách IKSP na adrese <http://www.ok.cz/iksp/publikace.html>

Článek v odborném periodiku (J_{rec}) - Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J., Háková, L.: Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. Trestněprávní revue 9/2016, Praha: C.H.Beck, ISSN 1213-5313, str. 209-212

Výsledky promítnuté do směrnic a předpisů nelegislativní povahy (H_{konc}) – Koncepce vězeňství do roku 2025, schválená usnesením vlády České republiky č.79 ze dne 3.února 2016 (jde o výsledky výzkumu promítnuté v části VIII. Resocializace propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpěči- str. 119-125)

Uvedené výsledky odpovídají cílům projektu. Práva k výsledkům projektu náleží IKSP jako příjemci. Výsledky podléhají ochraně podle autorského práva (zákon č.121/2000 Sb., v platném znění). V souladu s § 16 odst. 4 písm. a) zákona č.130/2002 Sb., v platném znění jsou výsledky projektu přístupné všem zájemcům o jejich využití. Výsledky projektu neobsahují žádné utajované informace ve smyslu zákona č. 412/2005 Sb., v platném znění, a proto nepodléhají režimu ochrany utajovaných skutečností.

IKSP prohlašuje, že poznatky z projektu „Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace - VF20152016043“, obsažené ve výsledcích projektu, bude využívat při plnění svých úkolů, vyplývajících ze Statutu IKSP, a dalších dokumentů, a to formou nekomerčního poskytování doporučení, připomínek, návrhů a dalších podkladů Ministerstvu spravedlnosti ČR a dalším relevantním státním orgánům a

institucím pro účely plnění úkolů v jejich působnosti. Poznatky z projektu bude IKSP touto formou jako výhradní uživatel tohoto druhu využívat po dobu 5 let od ukončení řešení projektu.

PhDr. Miroslav Scheinost
ředitel IKSP

V Praze dne 17. ledna 2016

Č.j.: IKSP 22/2017

